

vergadering **C30**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 20 oktober 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de projectoproep van de Vlaamse Gemeenschapscommissie om meertaligheid in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel te stimuleren – 3666 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de plannen van de Brusselse minister van Onderwijs Sven Gatz om leerkrachten naar Brussel te lokken met een premie – 3830 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het taalgebruik van scholen en onderwijspersoneel in hun communicatie met anderstalige ouders – 3831 (2021-2022)	9
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het kader voor vrijheidsbeperkende maatregelen in het onderwijs – 3846 (2021-2022)	14
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de stopzetting van Kind en Taal vzw – 3860 (2021-2022)	18
VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de intrekking van de erkenning van de Moslimexecutieve en de gevolgen voor het islamonderricht in Vlaanderen – 3872 (2021-2022)	21
VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het ontwerpakkoord over het gebruik van digitale communicatiemiddelen op school – 3893 (2021-2022)	25
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het toenemende aantal managers en administratief en leidinggevend personeel in het hoger onderwijs, ten koste van docenten en onderzoekers – 4 (2022-2023)	28

VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de projectoproep van de Vlaamse Gemeenschapscommissie om meertaligheid in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel te stimuleren
– 3666 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de plannen van de Brusselse minister van Onderwijs Sven Gatz om leerkrachten naar Brussel te lokken met een premie
– 3830 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Goedemorgen allemaal, goedemorgen minister, goedemorgen collega's, welkom in de commissie Onderwijs. Het is vandaag de Dag tegen Kanker. Helaas kennen we heel wat mensen die vechten tegen deze ziekte. Sommigen hebben ook zelf de ziekte ondergaan. In onze commissie is dat ons commissielid Roosmarijn. Roosmarijn, als je kijkt: hou de moed erin, vecht en wij duimen voor jou.

Het is vandaag ook YOUCA Action Day. Er zitten heel wat jongeren in onze zaal. Het is de zestiende keer. Zij gaan een dagje meewerken in een bedrijf, een organisatie of voor de overheid. Het loon dat ze verdienen gaat naar een goed doel. Proficiat en welkom ook hier in de commissie.

Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Minister, op initiatief van collegelid Sven Gatz bevoegd voor Onderwijs en Scholenbouw in Brussel, lanceerde de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) een projectoproep om initiatieven rond meertaligheid in de Vlaamse scholen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest te stimuleren. De projectoproep is gericht op kortlopende projecten die een opstap zouden kunnen zijn naar meer structurele acties rond meertaligheid en intensere samenwerkingen. Scholen die bij de realisatie van een project samenwerken met anderstalige scholen in Brussel, kunnen rekenen op extra ondersteuning.

Volgens collegelid Sven Gatz, tevens Brussels minister van Meertaligheid, is de inzet op meertaligheid – Nederlands, Frans en Engels – in combinatie met de thuis-talen van de leerlingen essentieel om Brusselse kinderen en jongeren optimale kansen te geven om hun toekomst op te bouwen.

Het is inderdaad zo dat een sterke kennis van het Nederlands, Frans en Engels een enorme troef is, zeker in onze hoofdstad Brussel. Maar die meertaligheid mag natuurlijk geen afbreuk doen aan het niveau van de instructietaal, het Nederlands. In het Vlaams onderwijs in Brussel, waar een groeiend aantal leerlingen thuis geen Nederlands spreekt, is een goede kennis van het Nederlands bij uitstek van essentieel belang. Dat is toch wel een groot vraagteken aangaande de voorstellen van de VGC.

In uw beleidsnota wijst u dan ook terecht op het belang van een goede kennis van de instructietaal, het Nederlands, om tot leren te komen. Ik citeer: "Het Nederlands is en blijft de onderwijstaal en dus is een goede kennis van het Nederlands niet alleen essentieel, maar ook een cruciale voorwaarde om tot leren te komen. Nederlands is de sleutel voor sterke onderwijsprestaties, voor een volwaardige integratie, maar ook om tot een goede communicatie in de klas te komen."

Minister, hoe staat u tegenover de projectoproep om initiatieven rond meertaligheid in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel te stimuleren?

In welke mate valt deze oproep te rijmen met de beleidskeuzes van de Vlaamse Gemeenschap inzake onderwijs? Wat is uw visie?

Werd u over de oproep op voorhand in kennis gesteld door collegelid Sven Gatz? Zo niet, bent u nadien hierover in gesprek gegaan? En zo niet, zult u een dergelijk initiatief nemen?

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Goedemorgen iedereen, ook de mensen van YOUCA. Mijn vraag is natuurlijk van een andere orde. Het gaat over de Brusselpremie die de Brusselse Onderwijsminister wil gebruiken en niet over wat mevrouw Tavernier daarnet te berde gebracht heeft. Dat is even waardevol, maar het is wel iets anders natuurlijk.

Op 1 september kondigde collegelid Sven Gatz uit Brussel, bevoegd voor Onderwijs in de VGC, aan dat er vanuit de Brusselse gremia extra geld gepompt zou worden in het aanpakken van het lerarentekort in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Zijinstromers zouden worden aangemoedigd om de sprong naar de klas te wagen door een vergoeding te voorzien voor de lerarenopleiding die ze zouden volgen. Daarnaast wil hij ook de Vlaamse lerarenbonus uitbreiden. Zijinstromers die al lesgeven en tegelijk een stukje lerarenopleiding volgen, worden voltijds betaald, maar worden door het systeem van de lerarenbonus enkele uren per week vrijgesteld voor de opleiding. Momenteel geeft die bonus een vrijstelling van maximaal drie uur per week. Dat zou voor Brussel opgetrokken worden tot zes uur.

Verder legt collegelid Gatz ook het idee van een Brusselpremie op tafel: een financiële bonus voor leerkrachten die in Nederlandstalige scholen in Brussel willen komen lesgeven, naar analogie met de Brusselpremie bij de politie. Hij wil dat de Vlaamse Regering die zou invoeren en hij heeft u dan ook gevraagd om dit te realiseren. Volgens hem heeft de Vlaamse Regering daartoe de middelen, doordat er de afgelopen jaren geld is uitgespaard aan lonen door het lerarentekort. We vernamen dat hij hieromtrent al overleg heeft gepleegd met uw kabinet, maar dat de onderhandelingen moeizaam verlopen.

Inzake een Brusselpremie of andere vormen van financiële voordelen voor leraren die een onderscheid maken tussen potentiële werknemers in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel en potentiële werknemers in het Vlaamse Gewest, heeft onze fractie al vaker tegenkantingen gemaakt. Want het risico is immers groot dat de vijver niet groter wordt, maar dat de poel aan aspirant-leerkrachten in de Vlaamse Rand – zelfs tot in de Denderstreek, want dat is met de trein niet ver – wordt leeggevist en het lerarentekort in die regio's dan erger wordt. Op dit ogenblik is in Halle-Vilvoorde de spanningsindicator volgens de VDAB-statistieken voor een leraar basisonderwijs nu 0,65. In het arrondissement Aalst is die zelfs maar 0,53. Als collegelid Gatz met zijn financiële bonussen lerarenprofielen uit de Rand weghaalt, dan zullen er binnenkort mogelijk tientallen extra klassen in de Vlaamse Rand zonder leraar zitten. Minister, u hebt onze reserves daarover al meermaals beaamd, zowel in de commissie als in de media; u spreekt daar over een waterbedeffect.

Minister, hoe evalueert u de plannen van collegelid Gatz inzake het volledig vergoeden van de opleiding van potentiële zijinstromers, alsook zijn plannen om de Vlaamse lerarenbonus te verdubbelen? In hoeverre is dit onderdeel van de plannen van collegelid Gatz al concreet?

Minister, uw mening inzake een specifieke Brusselpremie is zoals gezegd gekend. Maar in hoeverre wordt uw standpunt volledig gedeeld door alle ministers van de Vlaamse Regering?

Wat zijn de resultaten van het overleg inzake die specifieke Brusselpremie? Hebt u collegelid Sven Gatz van mening kunnen doen veranderen? Indien niet, houdt u dan het been stijf op dat vlak en zal het idee dus naar de prullenbak verwezen worden?

Indien collegelid Gatz toch soloslim zou spelen en een Brusselpremie of andere financiële voordelen zou willen invoeren tegen de zin van de Vlaamse Regering, in hoeverre kunnen zij dat juridisch?

Indien men dit eigenhandig zou doorvoeren, dan is er volgens ons toch sprake van een belangenconflict. Zult u van dat belangenconflict gebruikmaken indien het zo ver zou komen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik denk dat het Brusselse onderwijs, en het Nederlandstalige onderwijs in Brussel, kampt met heel wat uitdagingen. Daarom ook dat wij fors investeren in het Nederlandstalige onderwijs in Brussel.

Ik was niet op de hoogte van de oproep rond meertaligheid die gelanceerd werd. Ik ben het ook niet bepaald eens als het gaat om het project 'thuis taal als steiger voor het Nederlands in de klas'. Die ratio kan ik niet zo goed volgen. Ik vond dat een moeilijk te doorgronden logica. Ik vind het ook geen goed idee om projectoproepen uit te sturen die de indruk wekken dat het een goede zaak is om van de basisafspraken af te wijken, namelijk dat er één verbindend element is in ons Vlaams onderwijs in Brussel. In de veelheid van culturele achtergronden, sociaal-economische achtergronden, is er één sterk bindmiddel, één 'maïzena', en dat is Nederlands. Het lijkt me niet zinvol om daar enige onduidelijkheid rond te creëren. Ik denk dat we nood hebben aan duidelijke boodschappen, eenduidige boodschappen. Daarnaast is het ook evident dat zo'n project moet plaatsvinden binnen de klijtlijnen die de taalregelgeving toelaat. Uiteraard is meertaligheid een realiteit, maar in de klas is de taal van de Vlaamse gemeenschap, het Nederlands, de instructietaal. Dat betekent dus Nederlands, punt.

Het spreekt voor zich dat een sterke en rijke thuis taal het talige cognitieve vermogen van leerlingen stimuleert en dat dit in de meeste gevallen een positieve invloed kan uitoefenen, ook op het vlotter verwerven van bijkomende, nieuwe talen. Dit is iets helemaal anders dan ervan uitgaan dat thuis talen van de leerlingen daarom ook in de klas ingezet dienen te worden. Ik zie geen wetenschappelijke evidentie voor het pleidooi om thuis taal ook in de klas te gebruiken als zogenaamde 'steiger naar het Nederlands'. Ik zie het niet. Ik zie de connectie, het verband niet.

Belangrijk is net dat anderstalige kinderen zowel op school als in hun vrije tijd zoveel mogelijk in aanraking komen met het Nederlands. Ik draai het dus om. Enerzijds meer Nederlands in de klas, maar ook meer Nederlands buiten de klas. Daarvoor is wel evidentie. Kijk naar de resultaten, alleen al, van de PISA-onderzoeken (Programme for International Student Assessment), PISA-onderzoeken die aantonen dat kinderen van allochtone afkomst verhoudingsgewijs minder goed scoren. Dat is niet uniek voor Vlaanderen, dat is altijd zo, in alle OESO-landen (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling). Maar bij kinderen van allochtone afkomst met een andere thuis taal dan Nederlands, maar die ook in contact komen met het Nederlands, waar dus naast de thuis taal ook Nederlands wordt gesproken, wordt de kloof voor de helft gedicht.

Dus de boodschap is vrij eenvoudig: als je het als ouder goed voorhebt met de toekomst van uw kinderen – en dat hebben we toch allemaal – zorg er dan voor dat de poort naar het Nederlands niet wordt gesloten om half vier, bij het sluiten van de schoolpoort. Zorg ervoor dat men in connectie blijft met het Nederlands, ook na half vier. In kleuterscholen is dat zelfs een heel eenvoudige boodschap, die we proberen mee te geven aan ouders. Dat is gewoon één woordje: Ketnet. Zorg

ervoor dat je kinderen ook na half vier in contact komen met Nederlands, en daarvoor is bijvoorbeeld Ketnet een prima middel. Moeilijker moet het niet zijn. Veel inspanningen vergt het niet. Dat is gewoon een praktische tip die we meegeven.

We moeten in de klas helemaal voor sterk Nederlands gaan, en zo net de toekomstkansen van kinderen maximaal aanblazen. Dit betekent maximaal inzetten op het Nederlands. Daarnaast begrijp ik dat men ook wil inzetten op een sterke taalverwerving van het Frans en het Engels, naast het Nederlands, omdat dit de kansen van jongeren in Brussel verhoogt. Dat onderschrijf ik volledig. Reden te meer om daar niet al die verschillende thuishalen bovenop te gaan gooien. Het is al moeilijk genoeg om ervoor te zorgen dat kinderen in Brussel, en daarbuiten in ons Vlaams onderwijs, afdoende Nederlands kennen, en daarbovenop, als het kan, ook nog eens Frans, Engels en Duits. Maar daarbovenop ook nog eens de diverse thuishalen onderwijzen, dan ziet men door het bos echt de bomen niet meer, hoor.

Ik stel wel vast dat uit het meest recente peilingsonderzoek van 2018 bij VDAB blijkt dat de meest vereiste of gevraagde tweede taal voor Nederlandstaligen in vacatures nog altijd het Frans is. Het komt nog vóór het Engels.

Wat de Brusselpremie betreft, heb ik me al uitgesproken. Voor zover het effect zou hebben, daarover bestaat discussie – ik herinner me dat voor Vlaamse ambtenaren ook zo'n Brusselpremie is ingevoerd, bij gebrek aan succes werd dat stopgezet. Aan de andere kant heeft de Brusselpremie voor politieagenten een waterbedeffect. De tekorten in de Vlaamse Rand worden namelijk groter. Het is maar een paar kilometer verschil om meer te gaan verdienen. Daarbovenop is het politiewerk in Brussel van een iets andere aard en misschien aantrekkelijker, meer actiegericht, voor jongere politieagenten. De inspanningen die men destijds gedaan heeft voor Vlaamse ambtenaren bleken in elk geval vruchteloos. Als het in het kader van het Vlaamse onderwijs effect zou hebben, zou men vooral onderwijzers wegtrekken die elders actief zijn. Wat hebben we dan gewonnen? Eigenlijk niets. We proberen daarom in te zetten in heel Vlaanderen op het lerarentekort, inclusief in onze hoofdstad, in Brussel.

Collegelid Gatz heeft me gecontacteerd over het lerarentekort in Brussel. De ideeën zijn soms tegenstrijdig, maar de sfeer is constructief. We hebben daar meerdere pistes besproken en overwogen.

Met de huidige Vlaamse regelgeving en de proeftuinen rollen we in de praktijk verschillende nieuwe mogelijkheden uit. Er zijn meerdere Brusselse projecten ingediend en die bieden heel wat ruimte om in de praktijk te gaan toepassen. Ze bieden bovendien voldoende ruimte om een degelijk personeelsbeleid uit te rollen naar eigen inzicht, en ook nieuwe pistes die een positieve impact kunnen hebben op het wervingsbeleid. Dit lijkt me de beste manier om vooruit te geraken: de stellingenoorlog wat overstijgen. Stoppen met kibbelen en van start gaan. Bewijs het in de proeftuinen. Zo kan men abstractie maken van beperkende regelgeving en zijn eigen ding doen. Men kan een vernieuwend personeels- en organisatiebeleid in concreto toetsen. Dat is wat nu kan gebeuren. Tegen eind deze maand moeten we voor de proeftuinen goedkeuring krijgen van de Vlaamse Regering.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Minister, ik dank u voor uw zeer duidelijke antwoorden en standpunten. Eerst en vooral wil ik benadrukken dat het beheersen van meerdere talen zeker een grote troef is, zeker in een meertalige context als Brussel. Laat daar geen twijfel over bestaan. Het is ook zo dat Vlaamse scholen in Brussel al vanaf het eerste leerjaar Frans kunnen geven, in de rest van Vlaanderen is dat vanaf het derde leerjaar.

De kennis van Frans en Engels is belangrijk, zeker voor later. Dat is een goede zaak. Maar laat het ons hierbij houden. Inzetten op meertaligheid mag geen afbreuk doen

aan de kennis van het Nederlands, de onderwijstaal. Het is nog altijd een van de twee officiële talen in onze hoofdstad, in Brussel. U hebt het al zo vaak herhaald, minister: Nederlands vormt de fundering waarop alle andere vormen van leren steunen. Nederlands is het vak dat alle andere vakken mogelijk maakt. Dat is zeker zo belangrijk in Brussel gezien het aantal leerlingen dat thuis geen Nederlands spreekt, alsmäär toeneemt.

U verwees er zelf naar, minister, de resultaten van PISA en van het Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) zeggen ons dat leerlingen minder leesvaardig zijn als ze thuis geen Nederlands spreken. Het is daarom in het belang van die leerlingen dat de focus in de eerste plaats ligt op het Nederlands. Alleen zo kunnen we onze Brusselse ketjes optimale leeransen bieden om uiteindelijk een volwaardig lid van onze samenleving te kunnen worden. Tegelijk zorgen we voor een sterke onderwijskwaliteit.

Ik heb het er dan ook bijzonder moeilijk mee, net als u, minister, dat collegelid Gatz, in tijden waarin de kennis van het Nederlands zo sterk achteruitgaat, dat we zakken op internationale rankings, hij dergelijke projectoproepen uitrolt. De Vlaamse Regering maakt daarentegen duidelijke keuzes om onze onderwijskwaliteit weer op te krikken en wil de focus opnieuw op het Nederlands leggen. We zetten daar sterk sterk op in.

Vorige week gingen we met de commissie op werkbezoek naar Ierland en daar was het eigenlijk niet anders. Men hamert daar op kennis, kennis en kennis, en nog eens kennis van de onderwijstaal als basis van de onderwijskwaliteit. Dat is elders zo en dat is hier niet anders.

Ik ben blij, minister, dat u die mening deelt. De VGC – en minister Gatz voorop – zou daarin een partner moeten zijn en zou complementair en aanvullend onderwijsbeleid moeten voeren. Onderwijs is nog altijd een gemeenschapsbevoegdheid waarvan de grote lijnen in dit parlement worden getrokken en niet in de Lombardstraat 61.

Ik stel vast dat collegelid Gatz het niet kan nalaten om zijn eigen agenda door te duwen, zo ook wat betreft thuistalen in de klas. Nochtans is er geen sluitend onderzoek dat aantoonst dat dat een positief effect heeft op de kwaliteit van ons onderwijs. Ik stel me hier dus sterke vragen bij. Ik hoor dat u van deze oproep niet op de hoogte was, minister. Daar sta ik van te kijken. Ik zou dan ook willen oproepen om toch te proberen met collegelid Gatz het gesprek te blijven aangaan en te wijzen op de richting die Vlaanderen met het onderwijs wil gaan en de rol die de VGC, zijnde een ondergeschikte rol, moet spelen.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u voor uw antwoord, minister. Bij het eerste deel, de vragen van collega Tavernier, sluit ik mij er zeker bij aan dat wij nood hebben aan een eenduidige boodschap: dat wij Nederlands moeten gebruiken in de klas, en liefst ook zoveel mogelijk buiten de klas. Alleen dat kan de leerlingen helpen. Het inzetten op de thuistaal vinden wij absoluut een verkeerde manier van doen. Dat leidt nergens toe. Maar, minister, u moet weten dat deze ideeën vanuit linkse kant niet enkel in Brussel aan het groeien zijn. Ik lees dat men er ook in Gent volop op wil inzetten om de thuistaal een plek te geven. Ik vind dat dit contraproductief werkt voor ons onderwijs, zeker bij de mensen die van oorsprong niet Nederlandstalig zijn.

Wat mijn eigen vragen betreft: u herhaalt hier dat het een waterbedeffect zou sorteren wanneer men extra leerkrachten naar Brussel trekt. Die gaan dan uiteraard weg uit de Rand, zoals bij de politie. Dat zou zeker geen winst zijn voor het Vlaamse onderwijs. Het is dus inderdaad beter om maatregelen te nemen voor het

lerarentekort die gelden voor heel Vlaanderen. Ik hoop dat die proeftuinen, die ook in Brussel worden ingezet, wat zoden aan de dijk zullen zetten.

Vragen vier en vijf hebt u niet beantwoord. Mogen zij dat doen? Is die Brusselpremie juridisch denkbaar? Zou u in dat geval een belangenconflict gebruiken? Dat heb ik niet gehoord. En of de rest van de Vlaamse Regering op dezelfde golflengte zit, dat is mij ook niet duidelijk. Uiteindelijk is Sven Gatz bij de liberalen en het is mij niet duidelijk of de Vlaamse Regering uw standpunt echt volledig deelt. Dat zou misschien toch ook eens gecommuniceerd mogen worden.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Ik sluit eigenlijk aan in naam van collega Yalçin die ergens onderweg in panne staat. Ze gebruikt al haar taalmogelijkheden die ze machtig is om haar auto weer aan de praat te krijgen ... (*Opmerkingen. Gelach*)

... maar helaas, zelfs met haar affectieve thuistaal lukt het haar niet.

Ik neem graag even het woord in haar plaats. Minister, we gaan er natuurlijk van uit dat het Nederlands als instructietaal de te volgen weg is en dat we daarvan niet mogen afwijken. We volgen u daarin. Maar de openheid naar de thuistaal moet toch mogelijk zijn. Zeker in een meertalige context zoals Brussel, en trouwens ook in de rest van Vlaanderen, moet de thuistaal niet meer als 'iets vies' gezien worden.

Minister, ik verwijs graag naar het rapport van de commissie Beter Onderwijs, waarin men het er ook letterlijk over heeft dat de thuistaal of thuistalen van leerlingen positief benaderd moeten worden. Dat draagt bij tot hun motivatie via het welbevinden en het positieve zelfbeeld dat daardoor gestimuleerd wordt. In het rapport staat letterlijk dat die openheid naar diverse thuistalen een zeer affectieve functie heeft voor kinderen. Een taal is meer dan louter een communicatiemiddel. Ze maakt ook deel uit van de gelaagde identiteit van het individu en van zijn verbondenheid met een bepaalde groep, zoals het gezin, de familie en vrienden. Vandaar dat we die roep naar de plaats en erkenning van de thuistaal ook moeten erkennen.

Dat was de tussenkomst van mijn collega, en ik heb die graag voor haar gebracht.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dat laatste wil ik toch tegenspreken, zeker als het gaat over Brussel: hoe groter de diversiteit en het aantal verschillende thuistalen, hoe groter de nood aan één verbindende taal, namelijk het Nederlands. We respecteren dus de thuistaal, maar die dient voor thuis en niet voor in de klas. Elke andere boodschap die daaromtrent wordt gegeven – mijns inziens zonder wetenschappelijke evidentie – zorgt enkel voor verwarring en onduidelijkheid. Ik heb het liefst bij uitstek een sociaal verhaal. Als je wilt dat kinderen gelijke kansen hebben, dan moeten zij zo sterk mogelijk zijn in de kennis van het Nederlands. En als je een achterstand hebt op het vlak van de kennis van het Nederlands, dan zal je nooit gelijke kansen hebben in ons onderwijs. Punt. Dat is een eenduidige boodschap die we, denk ik, met zijn allen naar buiten moeten brengen.

Ik probeer trouwens ook binnen – en hopelijk binnenkort ook samen met – de Taalunie die eenduidige boodschap uit te dragen, dus samen met onze Nederlandse vrienden.

Wat de Brusselpremie betreft, heb ik begrepen dat de boodschap was: 'wij willen zo'n Brusselpremie invoeren maar de Vlaamse overheid moet die betalen'. Men wacht daar dus op en ik veronderstel dat men dan nog een tijdje kan blijven wachten. Ik denk dat men ook wel weet dat ik geen voorstander ben van die Brusselpremie en toch vraagt men om die in te voeren en of ik die dan ook nog eens kan betalen. Om het in de taal van Molière te zeggen: 'il ne faut pas pousser bobonne

dans les orties'. Je kunt er wat over gaan, maar je kunt er ook serieus over gaan. Ik denk dat men wel weet dat in mijn aanpak die Brusselpremie het levenslicht niet zal zien. Dat zal dan mijn verantwoordelijkheid zijn en ik neem die verantwoordelijkheid heel graag op, omdat ik denk dat die Brusselpremie niets verhelpt aan het lerarentekort in het Vlaamse onderwijs in het algemeen.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Dank u wel, minister. Er is inderdaad wel een verschil tussen het erkennen van het bestaan van thuistalen en het stimuleren ervan. Laten we daarover duidelijk zijn. Ik ben blij, minister, dat u het ermee eens bent dat het Nederlands niet ten koste mag gaan van die meertaligheid, in functie van de toekomst van onze Brusselse ketjes maar ook in functie van onze onderwijskwaliteit.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u, minister, om heel duidelijk te maken dat u geen Brusselpremie zult betalen. Die lijkt daarmee van de baan. Maar Vlaanderen geeft wel nog altijd heel veel geld aan de VGC en daar wordt vaak een beleid gevoerd – zoals collega Tavernier terecht aanhaalt – waarmee men onder uw duiven schiet. Men voert daar een beleid dat tegenstrijdig is met het Vlaamse en dat betreuren wij ten zeerste. Ik zal bij de volgende vraag om uitleg nog ingaan op de taalaspecten in de Rand.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Die-renwelzijn en Vlaamse Rand, over het taalgebruik van scholen en onderwijspersoneel in hun communicatie met anderstalige ouders – 3831 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Het grote aantal anderstalige leerlingen in de Vlaamse Rand neemt jaar na jaar toe. Dat leidt ook daar tot een grote taalachterstand. Statistieken tonen dat in het basisonderwijs nu al 51,4 procent van de leerlingen in de Vlaamse Rand aantikt op de indicator 'thuis taal niet-Nederlands'. Tien jaar geleden was dat 37 procent. Het stijgt dus met meer dan 1 procent per jaar.

Uit de Koala-taalscreening waar we een steekproef van gezien hebben, bleek dat in de Vlaamse Rand 22 procent van de kleuters geen groene score haalde. Op het colloquium 'Stand van de Rand' van 3 september werd nog een ander symptomatisch cijfer meegedeeld: 46 procent van de leerlingen eerste graad secundair haalt in de Diataaltoetsen het niveau van het vierde leerjaar niet. Die zitten dus op het vlak van Nederlands twee jaar achter. Doordat er steeds meer vooral Franstalige, maar ook anderstalige leerlingen zijn die vooral Frans spreken, ontstaan er wrijvingen tussen onderwijspersoneelsleden en de anderstalige ouders van die leerlingen. Want een steeds groter aandeel van hen begrijpt niet eens onze taal, laat staan dat ze die zouden spreken.

Nochtans is de taalwetgeving inzake onderwijs zeer duidelijk: de taal in het Nederlandstalige onderwijs is het Nederlands. In de praktijk is er in veel scholen in de communicatie met anderstalige ouders een gedoogbeleid inzake deze regelgeving. De redenering hierachter is dat het voor de praktische verstaanbaarheid en de situatie van het kind beter is om de boodschap toch ook in het Frans, Engels of een andere taal mee te geven dan vast te houden aan het Nederlands. Een jaar geleden

gaf de website van Klasse een aantal richtlijnen en praktische tips, maar men zegde er wel bij dat men in eerste instantie altijd moet trachten in het Nederlands te communiceren en dat schriftelijke mededelingen bijvoorbeeld nooit automatisch in een vreemde taal mogen worden verleend, alsook dat men niet mag werken met eentalig anderstalige documenten.

In sommige scholen is die gedoogpraktijk totaal aan het doorslaan. De druk op de leerkrachten wordt steeds groter om ouders ter wille te zijn en om dan maar Frans te spreken. We krijgen zelfs meldingen van leerkrachten die consequent Nederlands blijven spreken, maar hierop worden aangesproken door de directie, die zelfs dreigt om hogerop te gaan tegen de leerkrachten als die niet zouden bijdraaien. Bepaalde ouders vinden dat een leerkracht die tegen hen Nederlands blijft spreken, blijk geeft van agressie, zelfs van racisme. Nochtans is de wet zeer duidelijk en kan in mijn ogen geen enkele leraar verplicht worden om in zijn gesprekken met de ouders een andere taal te gebruiken dan het Nederlands, ook niet in Nederlandstalige scholen in de faciliteitengemeenten. Meer nog, dat blijkt ook naar de letter van de wet niet toegestaan. Uitzonderingen inzake de naleving van een wet uit praktische overwegingen heffen de wet ook niet op. Bovendien, als je in de faciliteitengemeenten in het Frans gediend wilt worden, kun je nog altijd naar een Franstalige lagere school trekken.

Minister, hoe evalueert u het feit dat leerkrachten onder druk worden gezet om Frans te spreken tegen sommige ouders en zelfs dreigen gesanctioneerd te worden als zij dat niet doen? Welk verweer kunnen die leerkrachten inbrengen?

Hoe evalueert u het feit dat sommige directies jaar na jaar Frans blijven spreken tegen sommige ouders, ook al wonen die al jaren in Vlaanderen?

In hoeverre hebben individuele directies, schoolbesturen, onderwijskoepels en -netten interpretatierecht inzake de taalwetgeving en kunnen zij daar naar believen soepeler mee omspringen? Als dat zo is, hoever kan dat dan? Wat is de juridische basis en waarde van de uitzonderingen op de taalwetgeving die in de praktijk gebeuren bij communicatie met anderstalige ouders?

In hoeverre wordt de communicatie van scholen en het onderwijspersoneel jegens ouders ook gecontroleerd door de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (VCT)?

Minister, hebt u van de VCT of van andere inspecties gelijkaardige klachten of signalen ontvangen van gevallen waarbij leraren, al dan niet met dwang, worden aangezet om een andere taal te spreken? Indien dat zo zou zijn, hoe worden dergelijke overtredingen door hen aangepakt?

Minister, wordt het niet eens tijd om de puntjes op de i te zetten en een eenduidige instructie te geven aan alle scholen in de Vlaamse Rand, maar bij uitbreiding ook in heel Vlaanderen, inzake taalgebruik tegenover anderstaligen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Erkende scholen vallen onder het toepassingsgebied van de bestuurstaalwet en die is duidelijk. Ook mijn lijn is in dezen duidelijk: de taal die scholen moeten gebruiken in hun correspondentie met ouders, is het Nederlands.

Zijn er daar wettelijk mogelijke uitzonderingen op voorzien? Eigenlijk wel. Daarvoor hebben we dan ook de adviespraktijk van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, die daar eigenlijk vier cumulatieve voorwaarden aan verbindt. Eén: het gebruik van de vreemde taal gebeurt uitzonderlijk, of als overgangsmaatregel, en in beperkte gevallen, dus zeker niet systematisch. Twee: het gebruik van een vreemde taal wordt verantwoord door een bijzonder doel, bijvoorbeeld op het vlak van veiligheid of gezondheid. Herinner u ook de discussie in verband met coronacommunicatie. Drie:

de anderstalige tekst is bestemd voor een specifiek doelpubliek. Vier: de vreemde taal wordt gebruikt naast de voorgeschreven taal, dus het Nederlands, en de anderstalige tekst bevat niet meer, of andere informatie, dan de originele boodschap. Het is dus eigenlijk gewoon een vertaling.

Bovendien is een goede kennis van het Nederlands belangrijk voor de emancipatie van mensen en voor de maatschappelijke cohesie. In het Vlaams Gewest is de bestuurstaal verplicht het Nederlands.

Ik onderschrijf een strikte lezing van de regelgeving, en ik spreek scholen hier ook op aan. Ik had enkele weken geleden daaromtrent nog een incident in Kalmthout, waarbij er een communicatie was vanuit de school naar de ouders. Ik denk dat die viertalig was. Ik heb onmiddellijk laten weten dat ik niet twijfelde aan hun nobele intenties, maar dat dit fout is. Dit is gewoonweg fout, juridisch, wettelijk, maar het is ook vanuit een pedagogisch oogpunt een totaal verkeerde boodschap die zij geven. Ik kom erop terug.

Diezelfde mening heb ik natuurlijk ook als het gaat over mijn eigen Vlaamse Rand, en de scholen in de Vlaamse Rand. Er is een grote groep van Franstaligen die voor een Nederlandstalige school kiest, vanwege de kwaliteit, of omdat ze willen dat hun kind zowel Frans als Nederlands kent. Die leerlingen zijn zeker welkom, zeker wanneer dat een keuze is voor integratie in de Vlaamse Gemeenschap. Dat is positief. Maar daar hoort een belangrijke kanttekening bij: het is niet voldoende om je kinderen aan de schoolpoort achter te laten, en er dan van uit te gaan dat het nu aan het kind en de leerkrachten is. Ook de ouders moeten het Nederlands natuurlijk machtig te zijn. Het is niet alleen een kwestie van een soort carrièrekeuze te maken voor het kind, omdat het goed is dat het in het kader van meerdere talen wordt opgevoed. Het is ook een keuze die de ouders heel bewust en duidelijk moeten maken, namelijk ook een keuze voor de Vlaamse Gemeenschap. Dat is onlosmakelijk verbonden met de goede intenties die men dan toch heeft op het vlak van de toekomst van de eigen kinderen. Als geen van beide ouders het Nederlands machtig is, dan kan je het schoolwerk van de kinderen niet opvolgen, dan is er geen connectie met de school. Internationale onderzoeken tonen keer op keer aan hoe belangrijk ouderbetrokkenheid is, maar die kan je toch niet bereiken als de ouders de onderwijstaal zelf niet machtig zijn? Als je als ouder niet eens de schoolrapporten en de commentaren kunt begrijpen, laat staan dat je kunt communiceren met de leerkrachten, hoe kun je dan betrokken zijn op de werkzaamheden van de school, en op de evolutie van je eigen kind? Dan komen je ouderlijke plichten, je ouderlijke verantwoordelijkheden, in het gedrang.

Specifiek voor de secundaire scholen in de Vlaamse Rand heb ik aan vzw 'de Rand' de opdracht gegeven om, samen met de scholen, acties te ontwikkelen. Ik snap natuurlijk, u weet dat ook, mijnheer Laeremans, dat het bij ons in de Vlaamse Rand gemakkelijker gezegd dan gedaan is, zeker voor die leerkrachten. Het is een duidelijke lijn die we trekken. Dat is gemakkelijk. Maar leerkrachten zijn soms ook bezorgd voor bepaalde boodschappen die ze willen meegeven aan de ouders, omdat ze bezorgd zijn voor de betrokken leerling. Als ze dan vaststellen dat ze op een muur lopen als ze dat in het Nederlands doen, dan komen sommigen natuurlijk in de verleiding om zich dan maar aan te passen, en dan toch in een andere taal te communiceren. Met als gevolg dat er dan in hoofde van betrokken ouders een verwachting wordt gecreëerd, dat dat dan altijd wel zo zal zijn. In het begin vraagt men dan misschien of die mondelinge communicatie in het Frans of in een andere taal kan zijn, en dan pas je later misschien ook je schriftelijke communicatie aan. Je geeft een vinger, en men pakt een arm.

We proberen heel concreet onze secundaire scholen in de Vlaamse Rand bij te staan. We proberen zoveel mogelijk acties te ontwikkelen die de ouderbetrokkenheid verhogen. Ik denk aan lessen Nederlands voor de ouders, maar ook aan laagdrempeligere

initiatieven die ouders bewuster maken van de rol die zij hebben in het leerproces en de opvoeding van hun kinderen. Dat vind ik nog altijd de meest treffende boodschap, nog los van alle taalkundige, of communautaire, of ook politieke aspecten. Gewoon de boodschap dat, als je wilt fungeren als een goede ouder, een verantwoordelijke ouder die het beste voorheeft met de toekomst van zijn of haar kind, je ook Nederlands leert. Dan zorg je ervoor dat je de evolutie van het kind kunt gadeslaan, en dus kunt communiceren in het Nederlands met de school. Dat is ouderlijke verantwoordelijkheid. Ik heb de uitvoering van die opdracht ook toegelicht op het colloquium 'Stand van de Rand', waar u ook aanwezig was. Sinds dit schooljaar is de ondersteuning van vzw 'de Rand' actief op het terrein. Indien bepaalde werkwijzen effectief de ouderbetrokkenheid blijken te verhogen, dan gaan we dat natuurlijk niet enkel verspreiden in de Vlaamse Rand, maar ook daarbuiten.

Concreet kunnen de scholen bijvoorbeeld in hun schoolreglement opnemen dat ouders een engagementsverklaring dienen te ondertekenen, als zou blijken dat hun kinderen het Nederlands onvoldoende beheersen, waarbij de ouders zich engageren om hun kinderen in te schrijven voor Nederlandstalige naschoolse activiteiten. Tijdens die activiteiten komen de kinderen dan meer met het Nederlands in contact. Zo verhogen we de ouderbetrokkenheid, maar creëren we vooral meer oefenkansen voor de jongeren wier kennis van het Nederlands nog niet optimaal is. Daar proberen we er dus zo concreet en pragmatisch mogelijk voor te zorgen dat de technieken, de maatregelen, acties, die werken, maximaal uitgerold worden.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u wel voor uw antwoord, minister. U hebt de uitzonderingen opgesomd, en ik kan daarmee leven, maar het moet wel duidelijk zijn dat dit geen afdwingbaar recht is van de kant van de ouders. Zoals u daarnet zei, zijn er veel ouders die denken, omdat ze een keer in het Frans werden geholpen, dat dit heel de schoolcarrière zo moet gaan. Het moet duidelijk zijn dat dit geen afdwingbaar recht is, en we moeten daar inderdaad op onze strepen staan.

U zegt dat het goed zou zijn mochten ouders een engagement aangaan en er eventueel een engagementsverklaring van de ouders in het schoolreglement zou komen, maar dat is voor ons nog altijd niet dwingend genoeg. Wij vinden dat, zodra je je kind naar het Nederlandstalige onderwijs stuurt, je verplicht zou moeten zijn om binnen het jaar minstens een basiscursus Nederlands te volgen. Dat is tot hertoe niet het geval. Natuurlijk begint men op het vlak van inburgering te verstrengen en komt men nu ook in Brussel met verplichte inburgering, maar in de Vlaamse Rand zijn er enorm veel mensen die helemaal geen Nederlands kennen. Daarom zou een verplichte cursus Nederlands echt wel nodig zijn om te kunnen horen wat de directies en leerkrachten over hun kinderen te vertellen hebben, en om een brief in het Nederlands te kunnen lezen.

Dat we daaraan meewerken, en dat we via de Vlaamse Rand ons best doen – zoals bij de voetbaltrainingen – om hen te helpen en op weg te zetten, dat vind ik wel een goed idee. Maar, minister, hoe staat u tegenover zo'n verplichting?

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Voor onze fractie is het ook heel duidelijk: de bestuurstaal en onderwijstaal is het Nederlands. Dat geldt voor het onderwijspersoneel, maar dat geldt ook voor de ouders. Ik denk inderdaad dat we van de ouders toch wel mogen verwachten dat, als ze hun kinderen naar het Vlaamse onderwijs sturen, ze over een elementaire basiskennis van het Nederlands beschikken. Dat lijkt me helemaal niet te veel gevraagd. Het is het minste wat we kunnen vragen, het lijkt me een evidentie. Je wil toch het beste voor je kind. Dan wil je toch verstaan wat je kind doet op school, en wat er vereist wordt, denk ik. Het is in het belang van de schoolprestaties van je kinderen, dus lijkt het mij een evidentie.

Zoals u aangaf is ouderbetrokkenheid belangrijk. Het kan een verschil maken voor het onderwijstraject dat je kind loopt. Ouderbetrokkenheid is dus belangrijk, maar u neemt toch nog extra maatregelen en u doet extra inspanningen. Ik verwijs naar de drie miljoen euro – dacht ik toch –, een grote som geld die u uit het Vlaams Rampenfonds hebt vrijgemaakt en waarmee de secundaire scholen in de Rand ondersteund kunnen worden, zodat de ouders taalcursussen Nederlands kunnen volgen. Leerkrachten worden daarbij ook wegwijs gemaakt over hoe ze het best communiceren met anderstalige ouders. Ze kunnen daarvoor bijscholingen volgen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel voor de vragen. De kwestie lijkt eenvoudig, want de onderwijstaalwet en de bestuurstaalwet zijn helder en dwingend, maar op het terrein is het natuurlijk wel wat ingewikkelder. Ik wil eventjes ingaan op de ouderbetrokkenheid. We hebben inderdaad al in heel veel studies gezien, onder andere in Ierland maar ook in andere situaties, dat de betrokkenheid van ouders heel vaak een belangrijke factor is. Het is belangrijk om het presteren op school van onze leerlingen te begeleiden en om te kijken hoe we hen kunnen versterken. Taal is dan belangrijk, maar dat geldt ook voor het digitale. Het feit dat ouders niet meekunnen met wat er allemaal online verschijnt, zorgt ervoor dat er een grotere kloof is. Net degenen die versterkt willen worden, kunnen dat niet.

Vandaar mijn heel concrete vraag, minister: hoe kunnen we dat nog versterken? Bent u bereid om ook daarop in te zetten, vooral vertrekkende vanuit de lokale verankering? Ik denk dat er heel mooie voorbeelden zijn van hoe je als lokaal bestuur scholen kunt ondersteunen om ouders te helpen de taal machtig te worden, door bijvoorbeeld in te zetten op huiswerkklassen waar ouders ook op aansluiten. Op die manier merk je hoe je je leerling voor een stuk kunt begeleiden. We hebben ook een Makkelijk Lezen Plein (MLP), waar er boeken zijn voor zowel ouders als voor kinderen, die samen naar de bibliotheek gaan. Er zijn zoveel mooie projecten, en ik denk dat het belangrijk is dat we die ook vanuit Onderwijs ondersteunen. Ik hoor graag hoe u dat ziet.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Er werd verwezen naar Klasse. Voor alle duidelijkheid: de publicatie in Klasse van de hoofdlijnen van de bestuurstaalwet is er net op gericht om ervoor te zorgen dat die taalwetgeving wel degelijk goed wordt nageleefd. Wij hebben als Vlaamse overheid ook alle relevante informatie in verband met de taalwetgeving bijeengebracht op Taalwetwijzer, waar ook een apart luik voorzien is over onderwijs.

Wat de verplichte kennis van het Nederlands bij ouders betreft: daar ben ik natuurlijk een voorstander van. Alleen is het wettelijk instrumentarium daarvoor vandaag te beperkt en staan er wat grondwettelijke rechten in de weg. Zolang er geen verplichting is, denk ik dat we resoluter moeten appelleren aan die ouderlijke verantwoordelijkheid en dus, wars van politieke, communautaire of andere overwegingen, heel duidelijk de boodschap moeten uitdragen dat een ouder die de onderwijstaal van de school waar zijn kind schoolloopt, niet machtig is, eigenlijk niet voldoet aan zijn ouderlijke plichten. Dat is een duidelijke boodschap.

Daarenboven is het ook zo dat we voordelen verbinden aan de keuze voor de Vlaamse Gemeenschap. Dat is de ratio die ten grondslag ligt aan het voorrangbeleid dat we hebben ingevoerd op het vlak van de inschrijvingen: bij de inschrijvingen voor het secundair onderwijs in de Vlaamse Rand moet in eerste instantie voorrang verleend worden aan diegenen die al vanaf de start van de leerplicht gekozen hebben voor de Vlaamse Gemeenschap en voor het Nederlandstalige onderwijs.

Ik begrijp wel dat er praktische beslommeringen zijn op het vlak van de klaspraktijk. Wij kunnen namelijk wel straffe verklaringen afleggen en lijnen trekken, ondertussen worden de leerkrachten in de praktijk soms wel geconfronteerd met beperkingen. Vandaar dat we proberen, ook vanuit die pragmatische insteek, zoveel mogelijk goede praktijken die werken op het terrein te verzamelen, te bekijken wat we nog meer kunnen doen via vzw De Rand, en vervolgens ook te zorgen voor een verspreiding van die praktijken in de Vlaamse Rand, maar als het even kan vervolgens ook daarbuiten.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u wel, minister, voor uw bijkomende antwoord. U hebt natuurlijk onze steun op een aantal vlakken. Maar de vraag is: in hoeverre worden die wettelijke hindernissen om een verplichting te kunnen opleggen, onderzocht? Het zou goed zijn als we toch vooruitgang boeken op dat vlak, want de situatie op het terrein wordt almaar erger. Mevrouw Vandromme zegt dat het moeilijk is op het terrein. Dat weet ik ook wel. Ik heb ook Franstalige leerlingen en ouders gehad waarmee het moeilijk communiceren was, maar dan werden de middelbare scholieren gewoon als tolk gebruikt en op die manier kon ik dus Nederlands blijven spreken. Maar ik wil mijn collega eraan herinneren dat er destijds een burgemeester in Menen was, Martine Fournier, die eiste dat alle medewerkers van de stad aan het loket enkel Nederlands spraken. We hebben in de Rand ook vaak bordjes gezet met de boodschap dat het Nederlands de voertaal is. Dat is een standvastige houding en ik vind dat dat dus mogelijk moet zijn. We kunnen dat zeker ook eisen voor het onderwijs, of toch aanbevelen voor het onderwijzend personeel.

Ik hoop, minister, dat u toch nog eens de puntjes op de i zet voor de leerkrachten, zodat ze zich gesteund voelen wanneer ze het Nederlands blijven gebruiken. De druk is namelijk groot om toe te geven en toch maar een andere taal te spreken, waardoor in de praktijk vele ouders jarenlang nooit Nederlands leren. We kunnen bij de inschrijving, zolang het niet verplicht is, ouders misschien toch meteen de weg wijzen naar de centra voor volwassenenonderwijs (CVO) waar ze een cursus Nederlands kunnen volgen en hen daar iedere keer op wijzen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Die-renwelzijn en Vlaamse Rand, over het kader voor vrijheidsbeperkende maatregelen in het onderwijs
– 3846 (2021-2022)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mijnheer Daniëls, u hebt een YOUCA-student meegebracht.

De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Sepp van Beveren van KTA Dendermonde is vandaag inderdaad de actieve YOUCA-student. Ik heb met hem afgesproken dat hij een klein stukje van mijn vraag overneemt, maar dat ik wel het grootste deel en de vragen zelf doe.

Collega's, mijn vraag gaat over het kader voor vrijheidsbeperkende maatregelen in het onderwijs. We hebben daar in 2019 ook al over gesproken. Collega Krekels is daar toen ook al over tussengekomen. In scholen, voornamelijk in scholen in het buitengewoon onderwijs, wordt er soms gebruikgemaakt van TAVA-ruimtes (totale afzondering van aanmoediging). Daarbij worden leerlingen, veelal leerlingen met gedragsproblemen, afgezonderd in een prikkelarme ruimte om zichzelf en andere

leerlingen te beschermen. Deze time-out zorgt ervoor dat een leerling tot rust kan komen en zichzelf niet kan verwonden. Ik wil wel meegeven, opdat dit niet fout zou worden begrepen, dat dit in een aantal situaties nodig is. We hebben in het verleden al een type 3-school bezocht, een school met kinderen met gedragsmoeilijkheden. Ook in scholen van type 1 en type 2, voor kinderen met een mentale beperking, is het op bepaalde momenten echter nodig om die kinderen af te zonderen. Die ruimte ziet er soms wel wat angstaanjagend uit, we kunnen het niet anders zeggen, maar als dat gericht wordt ingezet, heeft dat absoluut wel zijn nut. Ik wil dat met zoveel woorden zeggen, opdat er hier niet zou worden geframed van 'dit kan niet meer, dit is niet mogelijk'. Ik heb zelf in het verleden af en toe een TAVA aan de binnenkant gezien, niet als leerling, maar wel toen ik in de jeugd- en gehandicaptenzorg mee op stage ging. In voorzieningen voor personen met een beperking wordt dat ook ingezet. Dat is daar eigenlijk een normale zaak.

Er bestaat eigenlijk geen onderwijsregelgeving betreffende vrijheidsbeperkende maatregelen, maar die bestaat wel in de welzijnswetgeving en bestaat ook in andere wetgeving, inzake de rechten van het kind en dergelijke meer. In mijn schriftelijke vraag 275 vroeg ik naar een stand van zaken met betrekking tot richtlijnen en het onderzoek van Hogeschool UCLL (University Colleges Leuven-Limburg).

Ik geef nu graag even het woord aan Sepp.

Sepp Van Beveren: Uit de vraag blijkt dat er binnen het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) een werkgroep actief is die werkt aan een referentiekader. Het Departement Onderwijs en Vorming volgt die werkgroep mee op. Daarnaast bleek dat het onderzoek van Hogeschool UCLL niet representatief was voor alle scholen en leraren in Vlaanderen wegens een lage responsgraad. Dat is een jammere zaak, aangezien het belangrijk is een goed zicht te krijgen op achterliggende motieven en dynamieken bij het gebruik van deze maatregelen.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, u ziet het: ik vind dit niet alleen, we zijn al minstens met twee.

Minister, tot slot maakte u ook duidelijk dat de denkkaders die binnen Welzijn worden ontwikkeld, belangrijk zijn voor Onderwijs. U hebt daarom de opdracht gegeven aan uw administratie om samen met de pedagogische begeleidingsdiensten én de onderwijsinspectie een kader rond vrijheidsbeperkende maatregelen binnen het onderwijs uit te werken. Hierbij wordt uiteraard in dialoog gegaan met het Departement WVG.

Ik heb dan ook de volgende vragen. Het onderzoek van Hogeschool UCLL bleek niet representatief te zijn wegens een te lage responsgraad. Dat is natuurlijk wel jammer. Wordt er gewerkt aan een nieuw, grootschaliger onderzoek omtrent vrijheidsbeperkende maatregelen? Zo ja, wat is de timing van dit onderzoek, en hoe zal de deelname aan dit onderzoek dan wel worden gestimuleerd om een voldoende responsgraad te hebben? Zo neen, welke argumenten zijn er om geen nieuw onderzoek uit te werken?

Hoe verloopt de samenwerking met het Departement WVG om een kader betreffende vrijheidsbeperkende maatregelen in het onderwijs uit te werken? Kunt u al een timing geven wat dat kader betreft? Ik verwijs ook naar de vraag uit 2019. Zal een meer richtinggevend kader voldoende zijn, of moet er echt worden gewerkt met een wetgevend kader?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Op dat vlak wil ik in eerste instantie de onderwijsinspectie het beleidsvoorbereidend werk laten doen, waarbij de welzijnsregelgeving of -praxis vanzelfsprekend inspirerend kan werken. Na de herfstvakantie, dus spoedig,

start er ook een werkgroep, onder leiding van de onderwijsinspectie, met daarin ook vertegenwoordigers van de pedagogische begeleidingsdiensten, met dat ontwikkelwerk. Eerder is er door de onderwijsinspectie al wel afgestemd met de collega's van de Zorginspectie in verband met het toezicht op de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen. Het Departement WVG heeft ter voorbereiding al een stand van zaken bezorgd over de intersectorale multidisciplinaire richtlijn inzake de preventie en toepassingen van afzondering en fixatie in de brede residentiële jeugdhulp, en zal waar nodig ook ondersteunen. Dat kan dus zeker inspirerend werken. Natuurlijk is het onderwijs wel een aparte context. Dat zal dus wel contextspecifiek moeten zijn.

Ik heb aan die werkgroep ook gevraagd aan te geven welke richtlijnen over het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen minimaal nodig zijn om wat houvast te kunnen bieden en natuurlijk ook om de integriteit van leerlingen te kunnen beschermen, conform het Kinderrechtenverdrag. Daarnaast heb ik ook gevraagd om aan te geven of er naast een richtinggevend kader ook regelgeving nodig is om dwingend te kunnen optreden als het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen in strijd dreigt te zijn met het respect voor kinderrechten. Ik hoop dat we een afgewerkt kader kunnen verwachten in het voorjaar van 2023.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, dank u wel. Ik denk dat het goed is dat ik deze vraag weer op de agenda zette, om opnieuw wat schwing in die gesprekken te krijgen. Ik ben dan ook blij te horen dat u mikt op het voorjaar van 2023 en dat er inderdaad een kader nodig is.

Ik wil hierbij toch nog een aantal zaken meegeven. Ik denk ook dat die werkgroep op een of andere manier ook de ouders daarbij moet betrekken. Het zijn vooral ook ouders die daar soms vragen bij hebben. Soms verloopt de communicatie tussen school en ouders niet goed en moeten de ouders achteraf vaststellen dat zoon of dochter bijna een volledige dag in een TAVA heeft gezeten. Dat zijn toch zaken die we moeten meenemen.

Als de inspectie langsgaat in scholen voor buitengewoon onderwijs, dan denk ik dat ook moet worden bekeken hoe men daar aan de slag gaat. Vandaag zijn er al wel zaken. Zo heeft het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (GO!) een richtlijn betreffende het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen in het onderwijs. Ik denk dat dat goed is. Ook is er het Kinderrechtencommissariaat, dat een volledig dossier heeft. Dat zijn vrij lijvige documenten, maar meestal is dat voor de leerkracht in de klas in het buitengewoon onderwijs gewoon iets dat zeer hands-on, zeer makkelijk hanteerbaar is. Dat wordt ook meegenomen om ervoor te zorgen dat, als kinderen inderdaad in een TAVA terecht komen, men goed weet waarom en hoe lang, dat er terugkoppeling is naar de ouders en dat er een kader is. In de brochure van het GO! staat in één gele kader, en dat vind ik eigenlijk het belangrijkste: "We willen met aandrang vragen dat de handvatten die we in deze tekst aanreiken, gehanteerd worden voor het ontwikkelen van heldere, gedetailleerde en gedragen procedures in onze onderwijsinstellingen. De kwaliteit van (de uitvoering) van de procedures biedt immers de beste bescherming tegen mogelijke juridische problemen." Dat is de juridisering, maar het gaat mij ook over hoe we met die kinderen, met die jongeren omgaan, en dat de vertrouwensband tussen onderwijs en ouders niet verloren gaat.

Minister, die leidraden die er al zijn, worden die gebruikt als uitgangspunt? Er zijn er immers wel al in het onderwijs. Het is niet zo dat er niks is. De vraag hoe ouders worden betrokken, heb ik daarnet al gesteld.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Collega Daniëls, dank u wel voor de vraag. We zijn met drie die dit belangrijk vinden: ik herinner u graag aan de vraag die ik op 24 oktober 2019 stelde. We waren toen pas begonnen met deze commissie. Ik verwees toen onder andere naar een studiedag van het Kinderrechtencommissariaat over vrijheidsbeperkende maatregelen in het onderwijs. Toen was er ook plots het verhaal van UCLL dat onderzoek deed en informatie en data verzamelde. Het veld stond toen wat in brand daarover. Er waren cijfers die blijkbaar toch wel wat verrassend waren voor heel wat mensen. We hebben toen inderdaad ook de discussie gevoerd.

Minister, ik ben blij te horen dat u bereid bent om echt werk te maken van dat kader, en dat dat ook gebeurt. Ik denk echter dat we ook nog meer moeten inzetten op preventie en het voorzien in vorming en coaching op het terrein, bijvoorbeeld om preventief in te gaan op dat moeilijke gedrag dat kinderen, leerlingen vertonen, om aan te geven hoe men daar het best op ingaat. Dat past natuurlijk perfect in het verhaal van de fases 0 en 1 binnen het Leersteundecreet.

Ik herhaal dus mijn vraag: hoe kunnen we ook inzake die problematiek een en ander mee vormgeven in het Leersteundecreet?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik denk dat de ontwikkeling van een apart kader over vrijheidsbeperkende maatregelen in het onderwijs ook noodzakelijk is, want het kader binnen Welzijn kun je niet zomaar kopiëren. Ook is het veld vragende partij om te weten wat moet, wat mag en wat kan. Ook wij als overheid zijn vragende partij, want er is geen kader van waaruit toezicht mogelijk is. Vragen kunnen dus niet worden beantwoord, kwesties kunnen niet worden beoordeeld, want er is geen enkele vorm van controleerbare registratie, tenzij dat uitgaat van de school zelf. Ik denk dus dat we daar wel werk van moeten maken. Ik probeer daar in het voorjaar van volgend jaar mee rond te zijn, in de volle wetenschap dat we ook niet over één nacht ijs willen gaan. De betrokkenheid van het Kinderrechtencommissariaat lijkt me in dezen ook wel een evidentie te zijn.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, dank u wel. Ik denk dat u het heel goed schetst. Ik heb zelf ook al de kaders uit Welzijn bekeken. Die zijn niet kopieerbaar in Onderwijs. De kinderen die in het buitengewoon onderwijs zitten, komen we tegenwoordig ook wel tegen in welzijnsvoorzieningen, maar dat is niet hetzelfde. De context is anders. Ik denk dus dat we dat inderdaad moeten aanpassen.

Het klopt dat het veld vragende partij is. Ik zie dat bij scholen, maar ook bij ouders: hoe wordt daarmee omgegaan?

Ik denk dat we als overheid inderdaad een taak hebben. Als er vragen zijn van ouders of iets kan of mag, maar ook als scholen vragen of ze een leerling waarmee ze bij wijze van spreken van 's morgens tot 's avonds echt geen raad weten, in een TAVA mogen onderbrengen om die toch enigszins rust te geven, waarbij er dan ook permanent toezicht op is, en de inspectie heeft ook geen kader, dan maakt dat ons wel wat kwetsbaar, en maakt dat ook de leerkracht onzeker. We moeten een antwoord kunnen geven op die onzekerheid van de kant van leerkrachten, ouders en de inspectie. We mogen dat niet wegsteken. Daarom lijkt het me goed dat er een kader komt tegen het voorjaar van 2023. Wij kijken er in elk geval naar uit.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de stopzetting van Kind en Taal vzw
– 3860 (2021-2022)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Voorzitter, minister, collega's, het project Kind en Taal in Limburg heeft te maken met Welzijn maar zeker en vast ook met Onderwijs. Begin dit schooljaar werd bericht dat Kind en Taal noodgedwongen moet stoppen omdat er niet langer Europese middelen voor worden vrijgemaakt. De provincie Limburg heeft blijkbaar ook onvoldoende middelen om het project verder te zetten. Het project bood gezinsondersteuning en taaltraining voor kwetsbare gezinnen en werd via het SALK-plan (Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat) gefinancierd. Kind en Taal werd na de sluiting van Ford Genk opgestart in dertien Limburgse steden en gemeenten waar de kansarmoede en de taalachterstand bij kinderen het grootst was.

Uit talrijke cijfers is gebleken dat Kind en Taal – in tegenstelling tot andere projecten die in Limburg ooit op dat vlak gebeurd zijn – toch het nodige succes kende. De stopzetting is een stevige aderslating voor Limburg. Uit een eerder rapport van de provincie Limburg over de onderwijssituatie blijkt dat onze provincie in vergelijking met de rest van Vlaanderen nog steeds op heel wat vlakken een achterstand heeft: minder aso-leerlingen, minder doorstroming naar het hoger onderwijs; een hoog aantal schoolverlaters; een toenemend aantal gezinnen waar de thuistaal niet het Nederlands is enzovoort. Daarenboven tonen de PISA-resultaten (Programme for International Student Assessment) jaar na jaar aan dat de etnische kloof in ons onderwijs aan het vergroten is. Kansarme leerlingen en leerlingen die thuis geen Nederlands spreken, scoren aanzienlijk slechter.

Door de stopzetting van Kind en Taal worden veel kwetsbare gezinnen in de steek gelaten. Daarbovenop verliezen 65 medewerkers hun baan. Dat een organisatie die als doel heeft de onderwijskansen van Limburgse kinderen te verbeteren zonder overleg wordt stopgezet, is een brug te ver. Dat is ook de reactie van de betrokken gemeentebesturen. In deze tijden zou maximaal ingezet moeten worden op hefboomen voor onderwijskwaliteit, zeker voor kinderen uit kwetsbare gezinnen. De ondersteuning van Kind en Taal nam hen bij de hand en werkte samen met kinderen en ouders aan het creëren van gelijke kansen. In plaats van hen verder te helpen in hun ontwikkeling, laat men hen nu gewoon los.

Cijfers van de betrokken gemeenten tonen aan dat Kind en Taal de afgelopen jaren een onmiskenbare rol heeft gespeeld in het bestrijden van kinderarmoede en in het wegwerken van leerachterstand.

Minister, was u op de hoogte dat Kind en Taal zou worden stopgezet? Of bent u even goed verrast als de gemeentebesturen?

Zult u onderzoeken of dit project op een andere manier, eventueel in aangepaste vorm, kan worden voortgezet?

Zult u bekijken of er cofinancieringsmiddelen kunnen worden vrijgemaakt?

Zult u met de provincie Limburg in overleg gaan om te bekijken of dit project gered kan worden door het bijvoorbeeld onder te brengen in SALK-turbo en in financiële middelen te voorzien?

Hoe staat u tegenover het ontslag van 65 medewerkers? Is daar eventueel een oplossing voor te vinden in andere structuren?

In hoeverre kunnen deze 65 medewerkers in een andere organisatie worden ingezet?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het dossier is bij mijn Departement Onderwijs bekend in het kader van de brede opvolging van SALK. Tijdens de periode 2014-2019 was het beleidsdomein Onderwijs en Vorming betrokken in SALK, onder meer via de subsidiëring van de T2-campus in Genk.

Het dossier Kind en Taal werd provinciaal aangestuurd en was en is een dossier van het beleidsdomein Welzijn gefinancierd met Europese middelen. De aansturing en evaluatie van de projecten betoelaagd met provinciaal beheerde middelen komt echter aan de provincie Limburg toe. Ik was dus niet op de hoogte dat Kind en Taal zou worden stopgezet. Mijn diensten zijn ook niet betrokken bij SALKturbo.

Uiteraard vind ik het ook belangrijk dat alle kinderen, ongeacht hun afkomst of het opleidingsniveau van hun ouders, al op heel jonge leeftijd de beste kansen krijgen om taal, denkvaardigheden en sociaal-emotionele competenties te ontwikkelen. Daarom heb ik net de maatregel ingevoerd dat in het gewoon onderwijs elke vijfjarige, bij het begin van de leerplicht dus, gescreend wordt op taalvaardigheid. Beheersing van de onderwijstaal is cruciaal voor schoolsucces. Met deze KOALA-screening kunnen we tijdig detecteren welke leerlingen een taalachterstand hebben en is er in de derde kleuterklas nog een jaar lang de tijd om de betrokken kinderen te kunnen bijspijkeren.

De investering via deze taalintegratiemiddelen – 12 miljoen euro op jaarbasis – worden bovendien kwalitatief gemonitord via ESF-middelen (Europees Sociaal Fonds). Daarnaast maak ik met de collega's van Cultuur en Welzijn werk van een ambitieus, overkoepelend beleid, namelijk het Leesoffensief, waar een van de onderwijsacties er net uit bestaat om die jonge kinderen taalvaardiger te maken. Veertig scholen kunnen gratis deelnemen aan een pilootproject met de focus op interactief lezen en voorlezen. Dat pilootproject wordt gecoördineerd door Iedereen leest, wordt wetenschappelijk opgevolgd en zal resulteren in een toolbox die Vlaanderenbreed kan worden ingezet.

Graag verwijs ik tot slot naar de recente beslissing rond de eindtermen. Het viel tegen dat we die moesten herwerken, maar we hebben van de nood een deugd gemaakt en aangegeven dat we in eerste instantie, als we moeten kiezen tussen diverse sleutelcompetenties, uit zestien competenties blijven kiezen voor competentie twee, drie en zes: Nederlands, andere talen, en wiskunde-wetenschappen. Dat is een duidelijk engagement, en wijst op de prioriteit die we geven aan het Nederlands.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Uw antwoord is duidelijk. Er worden vanuit Onderwijs geen specifieke middelen uitgetrokken om het project verder te zetten. Dat is natuurlijk een heel spijtige zaak. Cijfers hebben immers aangetoond dat het project succesvol was tegenover andere projecten die in het verleden werden geprobeerd.

Over de cijfers in Limburg heb ik ongeveer een jaar geleden een specifieke vraag gesteld. In het onderwijs zal deze doelgroep zeker en vast niet schitteren, integendeel. In die zin is het natuurlijk spijtig dat de inspanningen van de voorbije jaren op dat vlak in het kader van het SALK verloren dreigen te gaan.

Ik zal dezelfde vraag stellen in de commissie Welzijn, in de hoop dat er toch enige middelen worden gevonden om het project in een aangepaste of afgeslankte versie voort te zetten, als het mogelijk is met de gemeenten en de provincie die meer of nieuwe inspanningen doen. Vlaanderen moet ook op dat vlak – de cijfers in Limburg zijn echt niet goed – bijkomende inspanningen doen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ook wij vinden het jammer dat Kind en Taal moet stoppen. Het werkte heel goed. In Onderwijs worden heel veel projecten opgezet; sommige werken goed, andere wat minder. Dit werkte fantastisch goed, vooral omdat het actief was in Limburgse gemeenten met een grote ongekwalificeerde uitstroom. Als we die willen verminderen, moeten we heel jong beginnen, daar zijn we het over eens.

Kind en Taal zette niet alleen in op kinderen om Nederlands te leren, maar om hele gezinnen te betrekken. Ze brachten de onderwijstaal tot in de huiskamer. Ik heb de vorige vraag goed beluisterd, ik had wel willen tussenkomen, maar we kunnen niet overal op tussenkomen. Als we Nederlands als thuis- of als onderwijstaal belangrijk vinden, en ik heb begrepen dat dit bij de meesten van ons het geval is, dan moeten we toch dit soort projecten omarmen? Als we echt willen dat onze ouders beter kunnen communiceren met de scholen, is dit een belangrijk instrument.

Ze boden ook gezinscoaches aan met taallabo's. Dat werkte fantastisch goed in de voormalige mijn gemeenten en in andere gemeenten die heel hard getroffen werden door de sluiting van Ford.

Minister, ik zou echt willen oproepen om dit soort projecten nog een kans te geven. Het kan toch niet dat wat werkt, wordt opgegeven en in dingen die helemaal niet goed werken wordt, soms tegen beter weten in, geld gestoken. Een oproep om het project te omarmen. Ik zal dezelfde vraag laten stellen in de provincieraad van Limburg. Natuurlijk zijn zij betrokken bij dit probleem.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): We spreken niet altijd dezelfde taal aan de andere kant van Vlaanderen, maar ik zal mijn best doen om het Limburgse project te ondersteunen.

Minister, programma's waarvan we met evidencebased en getoetste zekerheid kunnen zeggen dat ze werken, stopzetten, is wel heel jammer. We hadden het net over ouderbetrokkenheid. Kind en Taal is een schoolvoorbeeld voor de betrokkenheid van ouders bij de school; betrek hen bij het onderwijs en stimuleer hen om betrokken te zijn. Het is belangrijk om die positiviteit te benadrukken. Wij drukken onze spijt uit dat het moet stoppen, al was het maar, minister – u hebt me daarin gelijk gegeven in het verleden – omdat het er op het terrein voor ouders, kinderen en leerkrachten eigenlijk niet toe doet, vanwaar de middelen komen, zolang ze maar ondersteund worden. Ik hoop dat er ergens een voortzetting kan zijn van dit project.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, ik begin met een mea culpa want deze vraag hoort eigenlijk thuis in de commissie Welzijn. Het is een welzijnsverhaal, geen onderwijsverhaal. Toch ben ik blij dat ze hier op de agenda staat, daarmee kan ik mijn appreciatie uitspreken voor het project Kind en Taal, ooit gestart door Jo Vandeurzen in Genk vanuit Welzijn. Het is een heel sterk initiatief dat heel goed werkt. Zoals collega Danen zei, het brengt het Nederlands naar de gezinnen, ondersteunt hen en kan op die manier een hefboom zijn tegen kinderarmoede. Alle steun vanuit onze fractie voor het project.

Het is natuurlijk jammer dat er vanuit Welzijn geen structurele financiering was voorzien. Men heeft altijd gerekend op subsidies. Dat biedt wat onzekerheid en kan op een gegeven moment fout lopen.

Het klopt niet dat er geen overleg en communicatie was met de lokale besturen. Er is al overleg geweest in 2020. Ze werden op de hoogte gebracht van het feit dat de subsidie zou stoppen.

Er is ook nog hoopvol nieuws: ik heb vernomen dat er gesprekken lopen met drie potentiële overnemers om dit project te redden vanuit Welzijn. Onze fractie hoopt in ieder geval dat men erin zal slagen om dit project te redden en misschien zelfs uit te rollen binnen alle Huizen van het Kind.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Er werd terecht opgemerkt dat dit project tot in de Limburgse huiskamers reikt. De bevoegdheden stoppen ergens natuurlijk, mijn actieradius is beperkt, zeker als het gaat over huiskamers, waar dan ook. Het dossier is in goede en deskundige handen van de minister van Welzijn en van de Limburgse deputatie. Ik heb er alle vertrouwen in dat dat tot een goed einde wordt gebracht.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, Limburgse huiskamers, ja, maar u hebt ook connecties met Limburg. We moeten er echt alles aan doen om te proberen dat project te redden. In de eerste plaats zullen we de vraag effectief in de commissie Welzijn stellen.

Voorzitter, u brengt wat positief nieuws, maar ik hoor daar andere geluiden over. Ik denk dat we aan één zeel moeten trekken en dat project op de een of andere manier voortzetten. Voor mij is het nog maar eens de bevestiging – ik heb in een vorig leven nogal wat te maken gehad met reconversie in Limburg – dat veel van die projecten, dat is het dramatische ervan, goed werken, maar dat ze niet structureel worden ingebed. Het risico is dat op een bepaald moment zelfs goedlopende projecten moeten worden stopgezet omdat Europese subsidies wegvallen, omdat de cofinanciering wegvalt.

Vandaar de oproep van alle collega's en van de voorzitter om 'met de klak rond te gaan' op alle niveaus in dit land, en misschien nog hoger, Europees, om te zien of we het project kunnen voortzetten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de intrekking van de erkenning van de Moslimexecutieve en de gevolgen voor het islamonderricht in Vlaanderen
– 3872 (2021-2022)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, op 15 september maakte de federale minister van Justitie Vincent Van Quickenborne bekend dat hij de erkenning van de Moslimexecutieve (EMB) als het vertegenwoordigende orgaan van de moslims definitief intrekt. Voorlopig heeft deze intrekking geen invloed op de islamlessen in het leerplichtonderwijs. Sinds 2018 fungeert het Centrum Islamonderwijs vzw (CIO) onder toezicht van de executieve als erkende instantie van het islamitische godsdienstonderwijs. De huidige erkenning van het CIO loopt normaal gezien eind 2023 af. De erkende instantie voor de islam moet tegen dan een nieuwe bevoegde onderwijsinstantie aanduiden.

In het hoger onderwijs ligt het iets anders. Daar was het EMB wel rechtstreeks bevoegd voor de erkenning en vormgeving van het vak islamonderricht dat in de lerarenopleiding van bepaalde hogescholen wordt ingericht. Daarnaast stond het EMB ook in voor de imamopleiding waarvan het eerste meer algemeen vormende gedeelte wordt ingericht in samenwerking met de KU Leuven.

Nu, er is een grote feitelijke verwevenheid tussen het EMB en het CIO. Tot en met juni 2022 werden beide organisaties geleid door Mehmet Üstün. Hij is voorzitter van een moskee in Heusden-Zolder die aan extremisme wordt gelinkt en al verschillende malen in opspraak is gekomen. Vorig jaar bracht een Panoreportage nog aan het licht dat in bepaalde scholen van het officieel onderwijs handboeken en zelfs leerplannen gebruikt worden die rechtstreeks afkomstig waren van Diyanet, het Turkse ministerie van Religieuze Zaken en dus een pro-Erdogan-agenda nastreven. De website van het CIO verwijst bijvoorbeeld ook geïnteresseerden die islamleraar willen worden, nog altijd door naar het secretariaat van het EMB. In die optiek is het niet onrealistisch dat de factoren die geleid hebben tot de intrekking van de erkenning van het EMB, zijnde het administratief wanbeheer, tekortschietende transparantie en vooral buitenlandse inmenging, ook bij het CIO aanwezig zijn.

Ook inhoudelijk loopt er heel wat fout. De overgrote meerderheid van de leraren heeft geen geschikt diploma. Naast het genoemde geval met de Diyanethandboeken, vertrekt ook veel ander lesmateriaal vanuit een erg letterlijke interpretatie van de Koran en een strikte beleving van de islam. Dat leidt tot het propageren van waarden en normen die haaks staan op onze Europese samenleving.

Minister, is omtrent de intrekking van de erkenning van het EMB al gesproken met het CIO? Wat waren daar de voornaamste conclusies?

Wat zijn de gevolgen voor de erkenning van het CIO als onderwijsinstantie als er tegen eind 2023 geen nieuwe overkoepelende eredienstinstantie zou worden erkend door de Federale Regering? Stopt het islamonderwijs dan vanaf 1 januari 2024? Is dat wishful thinking van mij of zijn er hierbij ook nog andere scenario's mogelijk?

Het scenario is reëel dat de federale overheid binnen enige tijd een nieuwe islamitische eredienstinstantie aangeduid zal hebben. Indien een nieuwe erkende instantie aangeduid zou zijn, en stel dat die op minder goede voet zou staan met het bestuur van het CIO: kan dat nieuwe EMB dan bijvoorbeeld bij een conflict nog voor eind 2023 een andere organisatie dan het CIO aanduiden of blijft die erkenning van het CIO in dat geval sowieso geldig tot eind 2023?

Wat zijn de gevolgen van de intrekking van de erkenning van het EMB voor de lerarenopleidingen en de islamleerkracht aan de hogescholen?

Wat zijn de gevolgen van de intrekking van de erkenning voor de imamopleidingen, meer specifiek voor het meer algemeen gedeelte dat wordt vormgegeven aan de KU Leuven? Houdt deze opleiding nu bijvoorbeeld tijdelijk op te bestaan?

Minister, zult u, gezien de grote malversaties bij het EMB als overkoepelende organisatie, de intrekking van de erkenning door de federale minister van Justitie en de genoemde grote verwevenheid tussen het EMB en het CIO ook actie ondernemen jegens het CIO? Zal er vanuit de Vlaamse overheid opdracht worden gegeven tot een externe audit inzake de werking en de organisatie? Zo neen, waarom niet?

In vorige besprekingen omtrent de bedenkelijke kwaliteit en inhouden in het islamonderricht in onze Vlaamse scholen is meermaals gesteld dat de situatie moeilijk ligt aangezien het CIO als levensbeschouwelijke instantie inzake leerinhouden zowel rechter als betrokken partij is. Minister, zult u stappen zetten zodat we ook vanuit onafhankelijke hoek meer zicht zouden krijgen op de inhoud van het islamonderricht?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Op 23 juni 2022 heeft de heer Üstün ontslag genomen als voorzitter van de vzw CIO en ontslag genomen uit de algemene vergadering van diezelfde vzw. Tevoren had ik in een schriftelijk contact laten weten dat er zich wat mij betreft een probleem stelde.

Vandaag betreedt de betrokkene geen enkele functie meer binnen CIO. Met zijn opvolgster, mevrouw Bayraktar, zijn er contacten geweest om te bepalen wat de gevolgen zijn van de intrekking van de erkenning van het EMB door de federale minister van Justitie. De conclusie was dat die gevolgen beperkt zijn. CIO is in een besluit van december 2018 vastgelegd als erkende instantie, tot en met eind december van volgende jaar. CIO heeft een verregaande bevoegdheid gekregen inzake onderwijs, net om te vermijden dat er problemen zouden zijn met de samenstelling van het EMB die gevolgen zouden hebben voor het onderwijs. Het koninklijk besluit waarin de erkenning van het EMB wordt opgeheven, bevat ook een overgangsbepaling die het Bureau van het EMB bevoegdheid geeft inzake onderwijsmateries. Het intrekken van de erkenning van het EMB heeft dan ook geen direct gevolg voor de erkenning van CIO.

De erkende lerarenopleidingen voor islamleerkrachten blijven functioneren. Zij zijn door het EMB erkend op een moment dat dat nog een volwaardig functionerend orgaan was.

Het initiatief vanuit het Executief om in België een imamopleiding van start te laten gaan, is een initiatief waar wij vanuit het beleidsdomein Onderwijs niet bij betrokken zijn. Het theologische luik, waarin onder andere de studie van de Koran vervat zit, zou worden aangeboden door vzw AFOR, maar dat is de resultante van een overeenkomst tussen toenmalig federaal minister Geens en het Executief van de Moslims. Ik verwijs u dus door naar de opvolger, de huidige federale minister van Justitie. Daarnaast is er een seculier luik verbonden aan de opleiding, waarbij die kandidaat-imams een opleiding volgen aan de KU Leuven. Dat is een vast pakket dat wordt aangeboden. Dat is niet specifiek voor leerkrachten islam, maar staat open voor iedereen. Zij volgen dat samen met andere studenten. Dat pakket bestaat uit een aantal reguliere onderdelen: sociologie, filosofie, ethiek, recht, historische vakken. Dat zijn vakken die sowieso aan eenieder worden aangeboden.

Wat de werking van CIO betreft, wil ik erop wijzen dat het hier om beperkte bedragen gaat. Zij krijgen werkingsmiddelen voor papier, printers en basisuitrusting, een bedrag dat vastligt op zo'n 3300 euro per inspecteur, en er zijn er drie.

Verder verwijs ik naar het KB waarin de erkenning van het EMB wordt ingetrokken op basis van problemen op vlak van de werking van het EMB inzake het naleven van de eigen statuten en het tijdig organiseren van verkiezingen. Die problemen stellen zich niet voor de vzw CIO. Daarvoor verwijs ik ook naar de afspraken uit de engagementsverklaring die mijn voorganger als minister van Onderwijs met CIO afsloot en die grotendeels in de schoot van vzw CIO zijn uitgevoerd. De inspecteurs levensbeschouwelijke vakken, die natuurlijk een belangrijke rol spelen in de organisatie van het vak islam, werken onder de administratieve leiding van de inspecteur-generaal van de onderwijsinspectie.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Ik denk dat er niet zo heel veel zal veranderen. Voor mij blijft het alleszins problematisch dat een meerderheid van de islamleerkrachten geen vereist diploma hebben. In het lager onderwijs gaat het over 1 op de 10 leraren. Het CIO schiet daarin nog altijd tekort.

In de beleids- en begrotingstoelichting (BBT) voor het domein Onderwijs en Vorming bij de begrotingsopmaak 2022 liet u bij OD 2.2 weten – het gaat over de nascholing en professionalisering van leraren en directies –: “Ik ga in dialoog met de erkende instanties en de vereniging voor levensbeschouwelijke vakken om te bepalen hoe leraren van de levensbeschouwelijke vakken die niet over het vereiste bekwaamheidsbewijs beschikken, zich zullen bijscholen. Ik zet in op een gericht professionaliseringsaanbod.”

Mijn collega Roosmarijn Beckers heeft er vorig jaar al een schriftelijke vraag over gesteld. U antwoordde toen dat u in gesprek zal blijven gaan met de levensbeschouwelijke instanties met de kwaliteit van het onderwijs als leidraad. Door het toenemend lerarentekort en de Oekraïne-crisis was het wellicht geen echte prioriteit omdat uw aandacht vooral ging en gaat naar het behoud en het aantrekken van nieuwe leerkrachten voor het onderwijs. Betekent het dan dat er op dat vlak nog niets of veel te weinig is gebeurd? Betekent het dat dit voornemen uit de BBT dode letter is gebleven?

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik sluit graag aan omdat onze fractie voor een stuk kan aansluiten bij de bezorgdheden van collega Slagmulder, die deels terecht zijn.

Er is vrijheid van onderwijs. Uiteraard is het dus ook mogelijk om islamonderricht te geven, maar het kan natuurlijk niet zijn dat hier buitenlandse politieke inmenging mee gemoeid is. Zeker niet wanneer die de inhoud van het islamonderricht op een verkeerde manier zou beïnvloeden. Zeker ook niet wanneer die schadelijk zou zijn voor onze samenleving. Zeker ook niet wanneer het schadelijk zou zijn voor de individuele beleving van de islam bij gelovigen in het algemeen.

We weten dat er diversiteit bestaat bij het lezen van de Koran, van letterlijk naar een meer moderne en geëvolueerde beleving. Men noemt dat ook wel eens de Europese visie op de islam. Het is belangrijk om ons te realiseren dat er groepen zijn binnen deze gemeenschap die hier heel oprecht mee bezig zijn en die de meer modernere Europese beleving van de islam wel wilden verkondigen, om het zo te zeggen, maar zeker ook wel willen delen. Zij zetten zich daarvoor ook in. Ze organiseren misschien nog geen officieel erkende cursussen, maar ik weet dat ze heel veel gesprekken voeren met leerkrachten die islamonderricht geven. Misschien kunnen zij wel een meer officiële partner worden binnen het CIO om, ook met u, minister, in gesprek te gaan over op welke manier men het islamonderricht meer vorm kan geven zoals het past in onze westerse samenleving.

Ik wou u ook attent maken op een vraag om uitleg die collega Sminate heeft gesteld in maart van dit jaar in de commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering aan minister Somers. Hij antwoordde op die vraag dat hij zijn administratie de opdracht gaf om een overlegplatform samen te stellen met vertegenwoordigers van het Departement Onderwijs en Vorming, de universiteiten, vertegenwoordigers van de Vlaamse moslimgemeenschap en experts. Dit platform zal onder meer heel informeel het islamonderricht onder de loep nemen. Ik veronderstel dat hij via het departement ook u tegenkomt.

Minister, heeft minister Somers contact gehad met u over dit initiatief? Kunt u eventueel een stand van zaken geven over de oprichting en de werking?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het voornemen uit de BBT over het vereiste bekwaamheidsbewijs blijft wel degelijk overeind. Alleen vond ik het niet zo opportuun om daarover de dialoog te gaan voeren met de heer Üstün. Ik hoop dat nieuwe bezems veel beter zullen vegen. Ik geef natuurlijk wel de tijd om hopelijk intern wat orde op zaken te

stellen. Het kan mogelijk wel een opportuniteit zijn om de dialoog opnieuw te kunnen hervatten en om een wezenlijke verbetering te kunnen bewerkstelligen.

Over het platform van collega Somers zijn nog geen gesprekken lopende. Ik zal zien wat daarvan de bedoeling is.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw bijkomend antwoord.

Ik denk dat we toch niet naïef mogen zijn als het gaat over islamonderwijs. Ik denk dat er heel wat fout loopt in het islamonderwijs in onze Vlaamse scholen. U weet dat het Vlaams Belang sowieso geen voorstander is van het islamonderwijs in Vlaanderen. Volgens ons leidt dat in heel wat gevallen tot het propageren van waarden en normen die haaks staan op onze Europese samenleving. Ik heb het dan over wetenschapsontkenning, betwisting van mensenrechten en meer specifiek vrouwenrechten en de denigrerende kijk op ongelovigen. Dat zijn zaken die we in Vlaanderen en Europa toch niet zouden mogen tolereren.

Daarom blijven wij ijveren voor een extern onafhankelijk controlerend orgaan op de inhoud van het islamonderwijs want nu is het CIO zowel betrokken partij als rechter en dat is geen goede zaak.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het ontwerpakkkoord over het gebruik van digitale communicatiemiddelen op school – 3893 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Digitalisering biedt kansen om de onderwijskwaliteit te verhogen: zwakkere leerlingen kunnen beter begeleid worden en sterkere leerlingen meer uitgedaagd. Een stijgend gebruik van digitale communicatiemiddelen buiten de werkuren kan echter ook een bron van stress zijn en zelfs leiden tot burn-outs. Er zijn daarom goede afspraken nodig om misverstanden rond digitale bereikbaarheid te vermijden.

Op 30 maart 2018 publiceerde het Staatsblad de federale wet van 26 maart 2018 betreffende de versterking van de economische groei en de sociale cohesie. Deze wet bevat elementen met betrekking tot de preventie van burn-outs en het overleg in het comité voor preventie en bescherming op het werk over deconnectie van digitale communicatiemiddelen. Deze wet is van toepassing op werknemers en werkgevers uit de privésector. Sinds 2 februari 2022 is de wet met het recht op deconnectie ook van toepassing op federale ambtenaren.

Op 20 december 2021 werd een ministeriële omzendbrief aangenomen met een toelichting bij het recht op deconnectie en een stappenplan rond deconnectie voor alle federale personeelsleden. Het federale niveau kiest voor vrij dwingende afspraken, een reglementaire verankering, afgebakende definities en strikte bepalingen. Er is ook een bijlage met negen bladzijden aan arbeidstijdelementen met verduidelijkingen, opmerkingen en reglementen.

Minister, u bereikte op Vlaams niveau met de sociale partners een ontwerpakkoord over het gebruik van digitale communicatiemiddelen op school. Aan de hand van een afsprakenkader kunnen scholen zelf lokaal afspraken maken op maat van de school en in overleg met leerkrachten, leerlingen en ouders.

Minister, ik heb in dit kader de volgende vraag.

Kunt u de commissie verduidelijken waarom u voor een ander beleid kiest en de afspraken rond digitale communicatiemiddelen niet decretaal vastlegt?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Zoals u weet, is de digitale 'remontada' van ons onderwijs een absolute prioriteit voor mij. Dat gaat dan niet louter over de meer dan een half miljard euro aan investeringen in hardware, dat gaat ook over een heel gamma aan maatregelen zoals de professionalisering van leerkrachten en de opleiding daartoe en het inzetten van het volwassenenonderwijs in het formuleren van een goed aanbod om met digitale leermiddelen aan de slag te kunnen. Het gaat ook over het reglementair kader en de digitalisering van interactie met de overheid. Ook deze maatregel kadert in mijn engagement om van die digitalisering van ons onderwijs een succes te maken.

Vorige maand heb ik met de sociale partners een ontwerpakkoord bereikt over het gebruik van digitale communicatiemiddelen door personeelsleden, leerlingen en ouders. Het is wel belangrijk dat die drietrapsraket daarin zit. In het kader van de cao hadden we trouwens afgesproken dat we tot zo'n kader zouden komen. We willen vooral een ruim kader bieden waarbinnen de onderwijsinstellingen zelf lokaal concrete afspraken kunnen maken over hoe en wanneer personeelsleden en leerlingen digitaal bereikbaar zijn en wanneer ze dat niet zijn. We gaan hierbij uit van een win-win, we gaan namelijk uit van de veronderstelling dat die digitale hulpmiddelen dienen om leerkrachten, directies, ouders en leerlingen te ontlasten en niet te belasten. We bieden een kader om daarover op het terrein concrete afspraken te maken en met elkaar te spreken. Want vandaag is de realiteit soms wel wat anders. Men klaagt erover. Ik ga dus absoluut niet uit van een absoluut recht op deconnectie. Ik denk dat vele leerkrachten er ook geen vragende partij voor zijn om na half vier geen mails meer te kunnen ontvangen, van wie dan ook. Er moeten gewoon correcte afspraken gemaakt worden om ervoor te zorgen dat die digitale middelen worden ingezet om eenieder te ontlasten.

We gaan niets verplichten. We hebben nu wel een kader dat richting geeft aan de afspraken rond bereikbaarheid maar het is aan de onderwijsinstellingen zelf en hun onderhandelingscomités om de afspraken lokaal te verankeren en op te nemen in hun arbeids- en schoolreglement. Je moet gewoon die afspraken duidelijk formuleren in de betrokken reglementen. Iedere school werkt anders; er is geen 'one size fits all'. Het afsprakenkader schrijft wel voor waarover er minstens afspraken gemaakt moeten worden: het beheersbaar houden van de berichtenstroom; de timing van het versturen van berichten; de timing van het lezen en beantwoorden van berichten; het gebruik van sociale media binnen een professionele context en communicatie en bereikbaarheid in geval van overmacht, ziekte, vakantie, nood-situaties of deeltijds werken.

De federale wet betreffende de versterking van de economische groei en de sociale cohesie is van toepassing op de privésector maar legt eigenlijk verder weinig op. Ik wil ons initiatief dan ook niet op dezelfde leest schoeien als dat voor de federale ambtenaren. De situatie is totaal verschillend. En ook is, zoals ik trachtte te duiden, mijn uitgangspunt totaal anders. Ik ga niet uit van een absoluut recht op deconnectie. Ik ga er wel van uit dat we moeten proberen om deze mogelijkheden ten voordele te gebruiken van ons onderwijs en ook ten voordele van de leerkrachten en directies.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Ik had onlangs een rondetafelgesprek met een vijftiental ouders, die zelf thema's mochten aanbrengen rond onderwijs. Daarbij werd dikwijls gekozen voor digitalisering en de daarbij horende connectie en deconnectie. Dat leidde tot heel wat frustratie en zelfs bijna tot ruzie aan tafel. Het rondetafelgesprek liep wat uit de hand. Er waren duidelijk twee kampen: ouders die eigenlijk eisten dat leerkrachten bijna dag en nacht beschikbaar waren – dus ook na acht uur 's avonds en in het weekend – tegenover ouders die wel meer begrip hadden voor de balans tussen werk en privéleven. Dat deed me wel beseffen dat dat afsprakenkader enorm belangrijk is. Ik denk dat dat een zeer goede zaak is op het vlak van een preventief welzijnsbeleid. Het deed me ook inzien dat het belangrijk is dat het niet wordt opgelegd van bovenaf maar dat er echt een draagvlak wordt gecreëerd op lokaal niveau met de ouders, de leerkrachten, de leerlingen en de directies.

Minister, ik hoop dat, als dat afsprakenkader wordt uitgerold, ook de uitval door overwerk zal verminderen. Ik vind dit dus een zeer sterk initiatief van u. Ik heb geen concrete bijkomende vragen maar had wel graag geweten of u enig idee hebt van hoe dit nu verder zal verlopen. Wanneer worden die onderhandelingen opgestart? Wat is het precieze tijdsplan?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Dit is een belangrijk thema, dat de komende jaren allicht nog belangrijker zal worden. Ik heb de voorbije tijd ook met heel wat mensen gesproken: leerkrachten, ouders, scholieren en studenten. Zoals collega Grosemans terecht aanhaalt, is dat toch wel vaak een pijnpunt. Bij de opening van een hogeschool dit academiejaar kwam ik een oud-collega van mij tegen. Ze zei me dat ze het onderwijs verlaten had. De voornaamste reden – en dit is uiteraard maar een voorbeeld dat niet veralgemeend kan worden – bleek te zijn dat ze de constante stroom aan berichten en de verplichting van het schoolbestuur om bij wijze van spreken binnen het uur te antwoorden, zo verstikkend vond en niet te combineren met een normaal leven. Ik denk dus dat het goed is dat er afspraken gemaakt worden en ik ben ook benieuwd naar de afspraken die er nu tot stand zullen komen.

Minister, ik begrijp dat u zegt geen te dwingende afspraken te willen maken. Maar ik hoop dat u toch een bepaald kader aanbiedt waarnaar scholen zich het best voegen. Want als gezegd wordt dat scholen lokaal afspraken 'kunnen' maken, dan lijkt me dat nogal vrijblijvend. Ik wil toch oproepen om een iets strikter kader te hanteren. Ik hoorde bijvoorbeeld van een directeur dat leerkrachten op zijn school minstens een keer per dag hun mails moeten lezen en beantwoorden. Dat leidt ertoe dat een dringende mail nooit langer dan een dag onbeantwoord blijft. Soms kunnen simpele afspraken tot een goed resultaat leiden. Dat was in die school tot ieders tevredenheid het geval.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, ik wil zelf nog vragen naar de concrete timing van het lopende proces. Hoe kan men ervoor zorgen dat dit ingebed is in een lokaal afsprakenkader? Want niet elke school is gelijk.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: U hebt gelijk, mevrouw Vandromme: niet elke school is gelijk. Daarom hebben we het kader vrij ruim gehouden, zonder een mes op de keel te zetten, zonder te vertrekken van een absoluut recht op deconnectie. Ik moet ook wel erkennen dat we daar een beetje over gebakkeleid hebben. Maar we zijn toch tot de overtuiging gekomen dat we ervoor moeten zorgen dat dit een win-win is voor eenieder. Soms gaat het inderdaad over heel pragmatische, heel simpele afspraken. Dat is gewoon duidelijk. We stellen op het terrein vast dat toepassingen als

Smartschool de mogelijkheid bieden om altijd nog iets extra's te vragen of aan te bieden of op te leggen. Want het werkt natuurlijk in twee richtingen. Er zijn leerkrachten die zeggen dat ze 's avonds nog bestookt worden met allerlei vragen van leerlingen, wat volgens hen dan ook inhoudt dat ze nog taken kunnen geven aan die betrokken leerlingen, ook voor de dag nadien. Dan loopt het natuurlijk helemaal fout. In de praktijk moeten er gewoon goede afspraken zijn. Op 13 september hebben we dat afsprakenkader gecommuniceerd. Het is niet de bedoeling dat we het mes op de keel zetten, maar dat we de mogelijkheid bieden om hier enige tijd mee aan de slag te gaan. Zeker tegen september volgend jaar zou er dan een regeling moeten zijn en moeten de afspraken opgenomen zijn in het arbeidsreglement.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, ik vind het een bijzonder sterk initiatief. Ik ben heel blij dat u hiermee komt. Ik heb aan den lijve ondervonden dat er echt wel nood is aan zo'n gedragen afsprakenkader om zo te komen tot een gezonde digitale schoolcultuur. Ik ga dit zeker verder opvolgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het toenemende aantal managers en administratief en leidinggevend personeel in het hoger onderwijs, ten koste van docenten en onderzoekers
– 4 (2022-2023)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Mijn vraag om uitleg gaat over een opiniestuk van eind september van een aantal docenten en onderzoekers uit vier hogescholen. Ze geven aan dat er te veel managers zijn in het hoger onderwijs. Ze zijn van mening dat er te veel werd bespaard op docenten ten voordele van administratief en leidinggevend personeel. Bovendien moeten volgens de docenten en onderzoekers, docenten steeds meer tijd besteden aan managementtaken. Hierdoor zouden docenten minder tijd hebben om hun onderwijstaken goed te vervullen.

De onderliggende vraag en het signaal is volgens mij diepgaander. Enkele maanden geleden gaven collega Danen en ikzelf het al aan: we mogen niet verwachten dat proffen of docenten supermensen zijn. Ze zijn goed in een bepaald aspect van het hoger onderwijs, maar niet in alles. De ene is een uitstekende manager of werkgever, de andere een uitstekende lesgever en nog een andere een uitstekende onderzoeker. Jammer genoeg wordt er in het hoger onderwijs – zeker bij universiteiten – vooral beoordeeld op het luik onderzoek. Onderzoek dat vlug moet renderen en dus belangrijker is dan onderwijs of een goede werkstructuur en omgeving. Het is ook een van de signalen in de vaststelling van grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs.

Eigenlijk moet je in het hoger onderwijs een onderscheid maken tussen drie types taken. Er zijn onderwijstaken, managementtaken en onderzoekstaken voor professoren en docenten, met elk hun finaliteit en elk hun key performance indicator (KPI's) die worden gewaardeerd ten persoonlijke titel van de professor of de docent. Als we in het hoger onderwijs een modern hr-beleid willen voeren, dan zullen we moeten inzetten op specifieke talenten van mensen. Een persoon kan meerdere taken en meerdere KPI's hebben. Maar de verwachting dat één persoon in de drie aspecten excelleert, dat is misschien te veel van het goede. De docenten en professoren

moeten daarnaast voldoende administratief omkaderd zijn zodat zij het type taken dat beter door andere mensen wordt gedaan, niet hoeven op te nemen.

Minister, ziet u ook de trend die de docenten en onderzoekers uit de hogescholen aankaarten? Zo ja, ervaart u die als problematisch en welke initiatieven wilt u daartoe nemen? In hun opiniestuk vragen de docenten en onderzoekers ook aan ons, het Vlaams Parlement, een onderzoek bij het Rekenhof. Acht u dit zinvol? Ziet u het belang in van een onderscheid te maken tussen onderwijstaken, managementtaken en onderzoekstaken voor professoren en docenten? Zo ja, zult u daar de nodige initiatieven toe nemen om die omslag te maken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De instellingen van het hoger onderwijs zijn verantwoordelijk voor hun personeelsbeleid en organisatie. Dat wil ik graag zo houden. De Codex Hoger Onderwijs legt louter enkele grote lijnen vast. Het is aan de instellingen zelf om aan de slag te gaan met de feedback van de personeelsleden en onderzoekers en in dialoog te gaan met de eigen onderzoekers en personeelsleden.

De hogescholen en universiteiten werken met een werkingsenveloppe. Ze hebben een grote autonomie om binnen de beschikbare middelen een eigen onderwijs-, onderzoeks- en personeelsbeleid te voeren. De instellingen bepalen binnen de hun toegekende werkingsenveloppe zelf hoeveel personeelsleden ze in welk ambt of welke graad tewerkstellen. Dat betekent ook dat ze zelf bepalen hoeveel onderwijzend, administratief en leidinggevend personeel ze tewerkstellen. Zoals in het opiniestuk wordt aangegeven, lopen veel van die taken trouwens door elkaar.

De regelgeving laat toe om te differentiëren in taken zodat de juiste persoon op de juiste plaats terechtkomt. Ik zie geen meerwaarde in het volledig loskoppelen van onderwijstaken, managementtaken en onderzoekstaken. In academisch onderwijs, dat op onderzoek gebaseerd onderwijs is, moet een voltijdse opdracht van het zelfstandig academisch personeel altijd uit onderwijs- en onderzoeksactiviteiten bestaan. Voor het onderwijzend personeel van de hogescholen bestaat die verplichting niet. Afhankelijk van de concrete opdracht van een personeelslid, bijvoorbeeld het aansturen van een aantal onderzoekers, is het onvermijdelijk dat daar meer administratieve en managementtaken bij komen kijken. Ik ben niet van plan deze regelgeving aan te passen. Die is immers noodzakelijk om tot academisch onderwijs te komen. Ook dienstverlening mag van professoren worden verwacht. Voor managementtaken hebben de instellingen de volledige vrijheid hoe ze dit invullen.

Het college van regeringscommissarissen bij het hoger onderwijs maakt ieder jaar een uitgebreid verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs. Dit verslag kan door iedereen worden geraadpleegd op de website van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Uiteraard bevestig ik heel graag dat de instellingen zelf verantwoordelijk zijn, minister, voor hun eigen hr-beleid (human resources). Aan de andere kant zijn wij het natuurlijk wel die hen financieren en die in die zin ook het onderzoek financieren. Ik begrijp dat dat niet helemaal uw bevoegdheid is maar we leggen daar wel een grote nadruk op. Ten tweede geeft u zelf aan dat er een koppeling is tussen onderzoek en onderwijs bij een ZAP-lid (zelfstandig academisch personeel) als het dan over universiteiten gaat.

Ik vind persoonlijk dat je iemand kunt hebben die een goede docent is, een uitstekende docent is, een uitstekende manager is, en dat die zeer waardevol kan zijn in een universiteit maar die misschien minder scoort of minder ambitie, interesse of talent heeft – op zich vind ik dat niet erg – voor het onderzoek. Je kunt ook het

omgekeerde hebben. Iedereen die op de universiteit en hogeschool langs geweest is, kent die prof of docent ook wel: een schitterende onderzoeker maar lesgeven is niet helemaal zijn of haar ding. Dan krijgen we vooraan heel ingewikkelde verhalen die misschien wel academisch of onderzoeksmatig interessant zijn, maar misschien helemaal niet zo ideaal zijn om aan studenten over te brengen.

Ik begrijp dus die koppeling wel maar ik denk dat we daar toch wat diversificatie mogelijk in moeten maken en dat we een beetje meer vrijheid moeten geven om ervoor te zorgen dat iemand die een uitstekende docent is, een uitstekende manager is, ook aan zijn trekken komt. Want vandaag is het zo dat we die mensen niet gaan belonen. En dan komen we misschien op een ander vraagstuk. De financiering van het onderwijs is een doelstelling die u op zich neemt en ik weet dat dat niet gemakkelijk is. Maar ik durf u toch nog even te vragen of dat iets is waar u nog mee bezig bent.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Dank u wel. Ik heb ook al een aantal keer soortgelijke vragen gesteld. Dus de problematiek blijft belangrijk. Ik denk dat de problematiek ook wel start vanuit het inzicht dat de werkdruk in het hele onderwijs maar ook in het hoger onderwijs steeds hoger wordt omdat er steeds taken voor werknemers bijkomen. Op een bepaald moment wordt het te veel. Dan gaan we natuurlijk kijken wat er aan de hand is en ons afvragen waarom ze het zo druk hebben.

Dat komt door meer taken maar wellicht ook omdat de organisatie beter kan en een betere financiering mag ook altijd. Toen ik lang geleden begon te studeren – ik probeer natuurlijk constant bij te studeren, minister – waren er 202 hogescholen in Vlaanderen. Ik spreek van voor '95. Daarna zijn ze gefusioneerd tot 16 hogescholen maar als ik het goed begrepen heb en ik heb het eens nagekeken, is er sindsdien nog nooit een goed onderzoek gebeurd naar management van die hogescholen of naar wat een goed management zou kunnen zijn. Zij doen wellicht allemaal hun best maar zij varen voor een stukje in de mist.

Ik heb ook gezien dat iedere hogeschool een andere bedrijfscultuur heeft, wat op zich misschien wel goed is, maar ook een ander managementmodel heeft. Sommige zijn eerder vlak van aard, maar andere hebben heel wat tussenstructuren. Het moet toch mogelijk zijn om wat meer lijn te kunnen brengen in de organisatie van de hogescholen. Ik pleit er hier niet voor om die zaken decretaal op te leggen maar ik pleit wel voor het nemen van initiatieven om dat inzicht te krijgen.

En ik zou ook sowieso willen voorstellen, voorzitter, om in dat kader hoorzittingen te organiseren om zicht te krijgen op hoe de verschillende hogescholen georganiseerd zijn want vandaag weten we dat veel te weinig. Ik heb het nagekeken en op die 26 jaar dat de fusie al bestaat is dat nog nooit gebeurd. Dus vandaar de vraag om die hoorzittingen te organiseren om daar wat meer zicht op te krijgen. We kunnen kijken hoe we dat concreet gaan doen.

Vandaar wil ik ook nog wel meegeven dat ik ook wel zie dat er in het hele Vlaamse onderwijs veel te weinig wordt ingezet op people management. Dat begint al bij het personeel in de kleuterscholen maar die zijn vaak nog vrij klein en dat is nog hanteerbaar. Maar in zo'n grote instellingen als de hogescholen vandaag is dat in veel gevallen nog wat ondergeschikt. Ik wil eindigen met waarmee ik begon. Indertijd begon men te studeren en de hogeschool was simpel. Je had een directeur, je had een of twee administratieve medewerkers, je had een paar mensen die dan zorgden voor de kopieën voor de examens en dat was het. Maar vandaag is er natuurlijk een heel andere situatie en moeten we echt kijken of die slinger niet te hard is doorgeslagen in administratie, in directeurs, in onderdirecteurs, in departementshoofden, in opleidingshoofden en zo verder. Ik denk dat we die oefening echt moeten maken om te zien of dat niet anders en beter kan.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Danen, we zullen uw voorstel meenemen in de regeling van de werkzaamheden.

De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, dat opiniestuk van die docenten geeft een goede inkijk in de tendensen in vele hogeronderwijsinstellingen. Het minder toekomen tot zinvolle onderwijstaken, heeft verschillende oorzaken, en daar zitten ook externe bij. De auteurs haalden wat dat betreft het bekende fenomeen van de relatieve onderfinanciering van ons hoger onderwijs aan, maar zeggen ook dat onderwijzend personeel steeds meer omkaderende taken doen, ten koste van de kerntaken in onderwijs en onderzoek.

Dat heeft natuurlijk ook te maken met extra taken die de overheid hen oplegt, en dat zal in de toekomst zeker niet beteren. Ik denk hierbij aan de verplichte intense studiebegeleiding in het kader van de nieuwe studievoortgangmaatregelen uit het studie-efficiëntiedecreet, maar vooral ook aan de verplichte remediëring in het eerste jaar voor de studenten die niet slagen voor hun starttoets.

De vermanagementisering van het hoger onderwijs is vooral ook een intern proces dat wellicht begint te lijken op situaties van 'too many chiefs, not enough indians'. Dat is niet gezond. U moet hier dan ook de vinger aan de pols houden wat betreft die interne processen, mijnheer de minister. Een onderzoek vanuit het Rekenhof zou hier zeker aangewezen zijn, om die zaken Vlaanderenbreed in kaart te brengen. Die oproep ondersteunen wij zeker vanuit de Vlaams Belang-fractie.

Daarnaast zijn wij ook vragende partij om die interne allocatiemodellen van verleende middelen binnen hogescholen in kaart te brengen, want we geven al zoveel geld uit aan domein X of Y, of aan doeleinde X of Y, maar redelijk wat van die middelen wordt daar niet voor gebruikt, maar voor iets anders. Is het voor u, minister, opportuun om in dat in één beweging mee in goede banen te leiden?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u collega's, en ook collega Warnez, want ik vind het eigenlijk een zeer interessante vraag. Een zeer interessante vraag, omdat we in het hoger onderwijs werken met een jaaropdracht. Er zijn geen verdere percentages bepaald. De hogescholen hebben daar volledige autonomie in. Ik hoor langs de andere kant dan pleidooien om dat in het leerplichtonderwijs in te voeren, omdat dat in de hogescholen zo fantastisch zou zijn.

U vraagt beter ook in uw analyse, collega Warnez – en het is omdat ik blij ben dat u ze stelt – waar de grenzen zijn aan die vrijheid. Want die docenten in het hoger onderwijs krijgen een jaaropdracht. Die wordt in procenten uitgedrukt, maar eerst wordt alles wat erboven zit van coördinatoren, bestuursleden afgerond, en dan blijft er een rest over, en die rest wordt dan verdeeld. Het ene jaar is een opdracht voor een groep van vijftien studenten 2 procent, het andere jaar is dat 4 procent, en dan wordt dat 1,75 procent, afhankelijk van wat de rest is.

Ik denk dat er kritisch gekeken moet worden in het hoger onderwijs. Ik heb het nog eens even opgezocht. Het statistisch jaarboek, daar kunnen we eigenlijk niet aan uit, want het gaat over besturend en onderwijzend personeel: 9800 mensen en 2792 anderen. Verder geraken we niet.

Ik denk dat de oproep cruciaal is. Zelfgebruik in het leerplichtonderwijs, en ik rond af, mevrouw de voorzitter: laat leerkrachten lesgeven. Ik denk dat in hogescholen en universiteiten hetzelfde geldt. Laat docenten lesgeven. Dus is de oproep die hier gebeurt heel belangrijk, en gaat het eigenlijk naar de kerntaak van hoger onderwijs, en appelleert het ook, collega's, aan het secundair onderwijs.

Als de collega daarnet zegt dat die docenten hoger onderwijs allerlei zaken moeten bijspijkeren, die eigenlijk al gekend moesten zijn in het lager of secundair onderwijs, dan, minister, is het beleid dat u voert – vinger aan de pols, ambitieuze, duidelijke eindtermen – ook in het belang van het hoger onderwijs. Het is ook in het belang van het hoger onderwijs, dat de middelen maximaal ingezet kunnen worden waarvoor ze dienen.

Ik heb nog een bijkomende vraag, minister. Ze is nog niet gesteld. Er wordt een vraag gesteld naar een rapport van het Rekenhof, maar kunnen de regeringscommissarissen daar ook geen rol in spelen, in misschien zelfs een vergelijkende analyse tussen onze hogescholen, naar percentages, effectieve inzet van docenten, a rato van de studentenpopulatie, zonder dat we daar het Rekenhof voor moeten inzetten?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dank u wel. Wat de grond van de zaak betreft, zie ik echt geen meerwaarde in het loskoppelen van onderwijstaken, managementtaken en onderzoekstaken. Ik wil ook de autonomie ter zake niet gaan inperken. Ik denk dat onderzoek noodzakelijk is om tot academisch onderwijs te komen. We mogen er toch van uitgaan dat er altijd op grond van de meest recente wetenschappelijke inzichten wordt lesgegeven, en dan is die onderzoekscomponent toch wel van essentieel belang.

Wat het financieringsverhaal betreft: het college van regeringscommissarissen bij het hoger onderwijs maakt jaarlijks een uitgebreid verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand. We kunnen ook altijd andere opdrachten geven aan de regeringscommissarissen, maar ik moet zeggen dat ze er al veel hebben bijgekregen. Het Rekenhof is daarentegen een parlementaire instelling, dus daar heb ik niks aan te zeggen. Dat is jullie voorrecht. Het is wel zo dat het hele financieringssysteem, dat betrekkelijk complex is – om het eufemistisch te stellen –, is opgenomen in het kader van de spending reviews. Daarbij is aan elk beleidsdomein de vraag gesteld om één fundamentele opdracht naar voren te schuiven. Daarom hebben wij ervoor gekozen, net wegens die complexiteit, om de financiering van het hoger onderwijs naar voren te schuiven. Maar dat zit wel onder de auspiciën van Begroting, die hiermee ter zake ongetwijfeld aan de slag zijn.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Dank u wel, collega's, voor de insteken. Het is een interessante discussie. Ik volg collega Danen niet helemaal in het feit dat we moeten harmoniseren in de organisatiestructuren. Ik vind het op zich wel goed dat de ene werkgever de andere niet is, en dat ze ook van elkaar willen leren. Maar ik denk dat we daarin dichter bij elkaar zitten dan we uitgesproken hebben.

Wat ik wel problematisch vind is dat we signalen binnenkrijgen dat er een aantal belemmeringen zijn om de hogescholen en universiteiten de kans te geven om een modern hr-beleid te voeren op het vlak van een opdeling tussen management-, onderwijs- en onderzoekstaken. Of dat via een onderzoek van het Rekenhof of via de regeringscommissarissen gaat, dat weet ik niet meteen. Persoonlijk vind ik het ook goed om eerst in gesprek te gaan. Hoorzittingen kunnen daarvoor wel interessant zijn. Als het niet via hoorzitting gaat dan zal ik het zeker ook zelf proberen op te nemen, want het is een zeer boeiende discussie. Ik heb eigenlijk ook gehoord dat zelfs collega Daniëls en minister Weyts in deze niet helemaal op één lijn zitten, als ik het zo mag zeggen, en dat is uitzonderlijk. Collega Daniëls zegt: 'laat leraren lesgeven'. Dat wil zeggen dat je wel aparte docenten moet hebben, maar iemand moet die managementtaken en die onderzoekstaken uitvoeren. Dus dan ga je zelfs een stuk in de richting van een apart statuut. *(Opmerkingen van Daniëls)*

Oké, maar als je de docent wilt laten lesgeven, dan moet toch iemand die managementtaken opnemen. De minister geeft aan dat hij onderwijs en onderzoek niet wil loskoppelen. Inherent zijn dat dan ook de managementtaken. Zeker aan universiteiten zijn het de ZAP'ers die dat opnemen. Dus dat wil zeggen dat één persoon toch verschillende taken heeft. Ik zie collega Daniëls reageren, dus het is zeker voer voor een verder debat in deze commissie.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.